

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

EXISTENČNÉ MINIMUM (LIVING WAGE)

BAKALÁRSKA PRÁCA

2014

Dominik LUŽBEŤÁK

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY

EXISTENČNÉ MINIMUM (LIVING WAGE)

BAKALÁRSKA PRÁCA

Študijný program: Ekonomická a finančná matematika
Študijný odbor: 1114 Aplikovaná matematika
Školiace pracovisko: Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Vedúci práce: Mgr. Mária Holecyová

Bratislava 2014

Dominik LUŽBEŤÁK

Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Dominik Lužbeňák
Študijný program: ekonomická a finančná matematika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 9.1.9. aplikovaná matematika
Typ záverečnej práce: bakalárska
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Existenčné minimum (Living wage) / *Living wage*

Cieľ: Existenčné minimum pokrýva základné ľudské potreby pre dôstojný život. Existuje viac názorov na to, čo všetko zahŕňa tieto základné potreby a ako sa existenčné minimum vypočíta. Cieľom práce je analyzovať jednotlivé názory a porovnať existenčné minimum a minimálnu mzdu pre viaceré krajiny vrátane Slovenska. V mnohých krajinách sa ukazuje, že minimálna mzda nedosahuje ani polovicu existenčného minima.

Vedúci: Mgr. Mária Holeciová
Katedra: FMFI.KAMŠ - Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky
Vedúci katedry: prof. RNDr. Daniel Ševčovič, CSc.
Dátum zadania: 18.10.2013

Dátum schválenia: 14.11.2013
doc. RNDr. Margaréta Halická, CSc.
garant študijného programu

.....
študent

.....
vedúci práce

Pod'akovanie:

Touto cestou sa chcem pod'akovať svojej vedúcej bakalárskej práce Mgr. Márii Holecyovej, za ochotu, pomoc, odborné rady a podnetné pripomienky, ktoré mi pomohli pri písaní tejto práce.

Abstrakt v štátnom jazyku

LUŽBEŤÁK, Dominik: *Existenčné minimum (Living wage)* [Bakalárska práca], Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta matematiky, fyziky a informatiky, Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky; školiteľ: Mgr. Mária Holeciová, Bratislava, 2014, 54 s.

V práci sa zaoberáme problematikou určenia hodnoty existenčného minima. Existenčné minimum predstavuje množstvo peňazí potrebné na dosiahnutie dôstojných životných podmienok. Keďže momentálne neexistuje všeobecne uznávaná definícia toho, čo má existenčné minimum obsahovať, najprv rozoberáme jednotlivé možnosti, z ktorých nakoniec vytvárame náš model na výpočet jeho hodnoty pre jednotlivca a pre rodinu. Výpočty sme následne porovnávame s minimálnou mzdou, čím ukazujeme ich neprímerane nízke nastavenie v mnohých štátoch. Podľa nášho modelu minimálne mzdy najmä v rozvojových krajinách nepokrývajú ani polovicu hodnoty existenčného minima. Zároveň tým tiež poukazujeme na obrovské rozdiely v kvalite života medzi krajinami z rôznych kútov sveta.

Kľúčové slová: Existenčné minimum, Minimálna mzda, Hranica chudoby, Nezamestnanosť

Abstrakt v cudzom jazyku

LUŽBETĚÁK, Dominik: *Living Wage* [Bachelor Thesis], Comenius University in Bratislava, Faculty of Mathematics, Physics and Informatics, Department of Applied Mathematics and Statistics; Supervisor: Mgr. Mária Holeciová, Bratislava, 2014, 54p.

In this work the issue of the living wage value is analysed. Living wage is an amount of money which is needed to achieve a decent lifestyle. Since there is no exact definition of what the living wage should consist of, individual cases are looked upon. These cases are then used to create a model which helps to calculate the value of the living wage accurately for person and then for a family. After that, the values are compared with minimum wage. The main objective is to show inadequate values of the minimal wage of various countries. In terms of our model, in developing countries in particular, minimal wage does not cover even half of the living wage. At the same time, enormous differences in the quality of life in these countries are pointed out.

Key words: Living wage, Minimum wage, Poverty line, Unemployment

Obsah

Obsah	6
Zoznam obrázkov	8
Zoznam tabuliek	9
Zoznam skratiek a značiek	10
Úvod	11
1 Existenčné minimum	12
1.1 Blaho zamestnávateľa aj zamestnanca	12
1.2 Blaho spoločnosti	13
1.2.1 Problém s nezamestnanosťou.....	13
1.2.2 Problém s infláciou	14
1.3 Rovnováha v bankovom sektore	14
1.4 Rozdielna životná úroveň a klimatické podmienky	16
1.5 Subjektivita pri výpočte existenčného minima.....	16
1.6 Akceptovanie existenčného minima v princípe, odmietanie v praxi.....	19
1.7 Popis existenčného minima slovami osobností a organizácií.....	19
1.7.1 Osobnosti 18. – 20. storočia.....	19
1.7.2 Učenie katolíckej cirkvi	20
1.7.3 Deklarácia ľudských práv	23
1.8 Existenčné minimum v ústavách štátov	24
2 Praktická časť	27
2.1 Faktory ovplyvňujúce hodnotu existenčného minima rodiny	29
2.1.1 Výpočet existenčného minima pre Slovenskú republiku.....	30
2.1.2 Výpočet existenčného minima pre štáty Severnej a Južnej Ameriky	32
2.1.3 Výpočet existenčného minima pre štáty Afriky.....	34
2.1.4 Výpočet existenčného minima pre štáty Ázie.....	36
2.1.5 Výpočet existenčného minima pre štáty Európy	38
2.2 Výpočet rodinnej mzdy	42
2.3 Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom pre jednotlivca nášho modelu	44
Záver	46
Zoznam použitej literatúry	48
Prílohy	50

Príloha A 50
Príloha B 52

Zoznam obrázkov

Obr. 1	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika.....	30
Obr. 2	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Slovenská republika	31
Obr. 3	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Severná a Južná Amerika.....	33
Obr. 4	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Afrika.....	35
Obr. 5	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Ázia.....	37
Obr. 6	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou - Európa	40
Obr. 7	Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou - Európa	41
Obr. 8	Porovnanie existenčného minima pre rodiny s dvomi minimálnymi mzdami	43
Obr. 9	Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom z nášho modelu	45

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika.....	30
Tab. 2	Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika	30
Tab. 3	Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Severná a Južná Amerika	32
Tab. 4	Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Afrika	35
Tab. 5	Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Ázia	37
Tab. 6	Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Európa	40
Tab. 7	Peňažné rozdelenie nákladov rodiny	43
Tab. 8	Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom z nášho modelu	44
Tab. 9	1.6 Akceptovanie existenčného minima v princípe, odmietanie v praxi.....	52
Tab. 10	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Severná a Južná Amerika.....	52
Tab. 11	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Afrika	53
Tab. 12	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Ázia.....	53
Tab. 13	Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Európa.....	54

Zoznam skratiek a značiek

OSN	O rganizácia S pojených N árodov
ILO	I nternational L abour O rganization – Medzinárodná organizácia práce
ETI	E thical T radng I nitiative – vedúce zoskupenie firiem, obchodných spoločností a organizácií, ktoré propagujú dôležitosť práv robotníkov
FED	F ederal R eserve S ystem – Centrálna Banka Spojených štátov amerických
HDP	H rubý D omáci P rodukt
SBCB	S lovak B anking C redit B ureau, s.r.o. – Slovenský bankový úverový register, sú v ňom dostupné informácie pre banky o klientoch a ich o správaní pri splácaní úverov
SR	S lovenská R epublika

Úvod

Existenčné minimum ako právo zarábať toľko, aby mohol človek viesť dôstojný život má svoj zrod v ďalekej histórii, keď sa ním zaoberali Platón aj Aristoteles v antickom Grécku. Neskôr v 13. storočí ich napodobnili sv. Tomáš Akvinský, Adam Smith v 18. storočí a od roku 1890 aj pápeži rímskej cirkvi. V roku 1948 sa k otázke existenčného minima vyjadrila aj Medzinárodná organizácia práce (ILO, International Labour Organization), ktorá je špecializovanou agentúrou Organizácie Spojených Národov (OSN). Tá dospela k záveru, že každý robotník by mal zarobiť toľko, aby jeho zárobok pokryl náklady na dôstojný život. To bolo podnetom k vymenovaniu existenčného minima ako základného ľudského vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, prijatej Valným zhromaždením OSN. Napriek tomu, že sa touto otázkou zaoberalo už množstvo organizácií, zamestnávateľov i odborníkov, stále ani v 21. storočí neexistuje striktná, všeobecne uznávaná a akceptovaná definícia existenčného minima.

V zákonoch väčšiny štátov je zavedená minimálna mzda, predstavujúca čiastku, ktorú musí minimálne zamestnávateľ vyplatiť svojmu zamestnancovi za odvedenú prácu a zároveň má byť motiváciou pre ľudí, aby si hľadali prácu. Minimálna mzda je však určená tak, aby pokrývala len najzákladnejšie životné potreby – nájom, stravu a oblečenie.

Existenčné minimum má byť riešením, pri prinášaní dôstojnosti do života zarábajúcich ľudí, pretože v sebe zahŕňa aj náklady na dopravu, televíziu, telefón, internet, zábavu, šetrenie pre prípad choroby alebo inej neočakávanej udalosti a iné.

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je na základe dosiahnutých poznatkov vytvoriť vlastný model na výpočet existenčného minima pre rôzne štáty sveta, ktorú budeme porovnávať s minimálnou mzdou. Chceme tým okrem iného poukázať na obrovské rozdiely kvality života v rozličných kútoch sveta.

Bakalárska práca je rozdelená na dve časti. Najskôr sme sa pozreli do histórie, kde sme sa pozreli ako existenčné minimum vnímajú rôzne inštitúcie, odborníci alebo napríklad aj veľké osobnosti, akou bol napríklad Ján Pavol II.

Čitateľ bude následne oboznámený s našim vlastným vytvoreným modelom pre výpočet existenčného minima, ktoré následne porovnáme s doterajšími výsledkami z tejto oblasti a minimálnou mzdou v jednotlivých štátoch.

V práci vychádzame prevažne z práce R. Ankera (2011) *Estimating a living wage: A methodological review*, ILO. [1]

1 Existenčné minimum

Existenčné minimum pokrýva základné ľudské potreby pre dôstojný život. V roku 1919, v stanovách ILO, uznali potrebu pracujúcich zarábať existenčné minimum, ako zadosťučinenie za vykonanú prácu a odbornosť. Primárnym cieľom ILO je dohliadať na to, aby príjmy zamestnancov boli vyššie ako existenčné minimum. To znamená, že ten kto pracuje, má mať istotu, že ani on ani členovia jeho rodiny nebudú musieť čeliť chudobe a nedôstojnému životnému štýlu.

Hlavné dôvody, prečo chceme analyzovať, čo má existenčné minimum naozaj nutne obsahovať a ako ho vyrátať sú:

- Blaho zamestnávateľa aj zamestnanca
- Blaho spoločnosti
  - Problém s nezamestnanosťou
  - Problém s infláciou
- Rovnováha v bankovom sektore

Pri určovaní existenčného minima sa však stretávame s rôznymi problémami, kvôli ktorým nedokážeme vytvoriť jeden, univerzálny model, udávajúci jedno číslo pre všetky krajiny a to z týchto dôvodov:

- Rozdielna životná úroveň a klimatické podmienky
- Subjektivita pri výpočte existenčného minima

Vymenovaným dôvodom sa budeme venovať v nasledujúcich sekciách.

1.1 Blaho zamestnávateľa aj zamestnanca

Dosiahnutie rovnováhy medzi kvalitou života zamestnávateľa a zamestnanca je problémom, s ktorým sa ľudstvo stretáva už dlhú dobu. Neraz sa stáva, že zamestnávateľ žije v prepychu a jeho zamestnanec sa bojí o strechu nad hlavou.

Tento problém však vyplýva práve z toho, že v súčasnosti stále neexistuje metodológia, akou by sa existenčné minimum malo vyrátať. Mnohí zamestnávateľia práve toto využívajú ako výhovorku, prečo svojim zamestnancom nevyplácajú adekvátnu mzdu,

pokrývajúcu základné životné potreby človeka. Týmto dostávajú priestor na to, aby sa sústredili len na svoje zisky a zamestnancom dávali iba takú plácu, akú v skutočnosti dať musia, pretože to majú dané zákonom.

Napriek tomu, že nepochybne existujú aj firmy, ktoré sa snažia svojim zamestnancom dať viac ako len toľko, čo musia. Takéto firmy a organizácie, rešpektujúce potreby svojich zamestnancov, sa ale dostávajú do trhovej nevýhody voči firmám, ktorých prioritou je minimalizovať svoje náklady.

Ak by sa nám teda podarilo určiť, čo má existenčné minimum zahŕňať a ako ho vyrátať, zamestnávateľ aj zamestnanci by dostali skutočne to, čo si zaslúžia a čo potrebujú.

1.2 Blaho spoločnosti

Existenčné minimum má veľký podiel aj na blahobyte spoločnosti. Nie vždy platí, že za viac peňazí si človek môže viac dovoliť. Dôvodom je napríklad inflácia a cenová úroveň.

Rovnako neplatí, že keď sa zvýšia mzdy, tak sa zvýši blaho všetkých, pretože sa zvýši nezamestnanosť buď tým, že zamestnávateľ nebude môcť zamestnať toľko ľudí ako zamestnáva alebo sa mu rapídne znížia zisky, čo môže mať za následok skrachovanie spoločnosti a množstvo ľudí stratí svoju prácu.

Preto musíme byť pri určovaní existenčného minima veľmi opatrní a nájsť rovnováhu medzi pracou a hodnotou peňazí tak, aby sa nestalo, že náklady na výrobu budú vyššie ako zisk z predaja produktu.

1.2.1 Problém s nezamestnanosťou

Ako teda dosiahnuť tento rovnovážny stav? Vlády štátov prišli s riešením, ktoré sa javilo ako veľmi dobré. V každej krajine sa určila minimálna mzda, ktorú musia zo zákona zamestnávateľia vyplácať svojim zamestnancom. Ak by ale bola minimálna mzda príliš nízka, malo by to skôr negatívny efekt. Firmy by vtedy namiesto záujmu o spravodlivé a starostlivé pridelovanie výplát svojim zamestnancom, začali vyplácať vládou určenú minimálnu mzdu, ktorou by beztretno ľudí oberali o ich základné potreby a o slušný život.

Ďalším problémom, spojeným so zavedením minimálnej mzdy je zvyšujúca sa nezamestnanosť. Ak by stanovená minimálna mzda bola príliš vysoká, znamenalo by to, že

len menej zamestnávateľov by si mohlo dovoliť výrazným spôsobom prekročiť hranicu minimálnej mzdy pri vyplácaní svojich zamestnancov, čo by pre ľudí znamenalo, že im je výhodnejšie ostať doma a čerpať dávky v hmotnej núdzi ako ísť do práce. To by bolo problémom aj pre štátnu ekonomiku, keďže by sa zvýšili vládne výdavky.

1.2.2 Problém s infláciou

Jedným z náučných príkladov, kedy peniaze úplne stratili svoju hodnotu, je povojnová situácia v Európe, kedy boli štátne ekonomiky dlhoročnými vojnovými konfliktami úplne vyčerpané.

Po prvej svetovej vojne mali dohodové štáty za úlohu stabilizovať situáciu v Európe a zabrániť Nemecku rozširovať jeho hranice. Nemecko ako vinník vojny muselo dohodovým štátom dávať peniaze na toto ozdravovanie Európy. Nemalo však na to peniaze. Preto musela nemecká štátna banka tlačiť veľké množstvo peňazí a navyše prijímali ďalšie peniaze od centrálnej banky Spojených štátov amerických (FED). Peniaze prestali byť kryté zlatom a ľudia v Nemecku zrazu pracovali za viac ako miliardy mariek na hodinu a nemali kde svoju výplatu minúť. V roku 1923 hodnota marky klesla na 4,2 miliardy mariek za 1 dolár.

Kým sa táto situácia vyriešila, mnohým organizáciám, firmám a jednotlivcom sa podarilo veľmi rýchlo zbohatnúť, na čo sa automaticky muselo reagovať zvýšením cien. Tým sa však vytvorili priepastné rozdiely medzi chudobnými a bohatými a nedostatočne zaplatená práca sa stala ešte menej zaujímavou. To má samozrejme dopad aj na psychiku zamestnanca a následne aj na slabú efektivitu jeho práce na pracovisku. Takto trpí nielen samotný zamestnanec, či jeho zamestnávateľ, ale dokonca aj štátna ekonomika, ktorá neprodukuje toľko, koľko by mala a preto vzniká na trhu previs dopytu nad ponukou.

1.3 Rovnováha v bankovom sektore

V dnešnej dobe sa množstvo ľudí snaží pomôcť si vo svojej životnej situácii aj úvermi od bánk. Banky musia byť pri požičiavaní peňazí svojim klientom veľmi opatrné, aby sa množstvo nesplatených úverov pohybovalo v čo najnižších hodnotách a tým by dosahovali čo najvyšší zisk.

Ak sa úver nespláca, v zásade za tým môžu byť len dva dôvody. Jedným je podvod, ktorému sa dá predchádzať buď overením si základných osobných informácií o klientovi,

napr. kde býva, na čo míňa peniaze, koľko má detí, kde pracuje a podobne... Alebo overením informácií o jeho správaní sa pri splácaní minulých úverov, ktoré banky získavajú z SBCB.

Druhým dôvodom, tým ktorý sa nás bytostne dotýka je, že človek nedokáže úver splácať z dôvodu zlého nastavenia splátok a úrokov. My sa budeme zaoberať len ľuďmi, ktorých platy sa pohybujú na úrovni minimálnej mzdy. Keď banka ponúka úver takémuto klientovi a nemá o ňom žiadne informácie, jediným možným spôsobom ako mu určiť výšku úveru je cez jeho úverovú zaťaženosť – je to pomer bankových úverov klienta a súčtu jeho pasív. Úverová zaťaženosť by nemala prekračovať hodnotu 50%. Po určení úveru je potrebné určiť aj splátky. V prípade týchto klientov sa pri ich určovaní prihliada aj na hodnotu existenčného minima. Banka klientovi od jeho príjmov odráta životné minimum (existenčné minimum – avšak bez šetrenia, zábavy a iných) potrebné pre jeho rodinu a splátky určuje len na základe tohto rozdielu. Hodnota životného minima sa určuje každý rok k 1. júlu. K 2013 roku bola táto hodnota určená pre plnoletú fyzickú osobu na 198,09 €.

Za existenčné minimum pre rodinu pri výpočte úrokov sa pre plnoletú osobu sa spravidla považuje 60% životného minima plnoletej fyzickej osoby, teda 118,85 € a na vyživovanú osobu 25% životného minima plnoletej fyzickej osoby 49,52 €. Na rovnakom princípe funguje aj určovanie nepostihnuteľnej sumy na výpočet exekučnej zrážky.

Spôsob, akým banka vyráta existenčné minimum pre rodinu môže vyzeráť nasledovne.

EM – hodnota existenčného minima pre rodinu

$EM_{domácnosť}$ – hodnota existenčného minima pre domácnosť (na základe počtu členov)

$EM_{osôb}$ – hodnota existenčného minima pre členov domácnosti

N – počet osôb v domácnosti

N_p – počet plnoletých osôb v domácnosti

N_n – počet neplnoletých osôb v domácnosti

$$EM_{domácnosť} = (100 + 10N)$$

$$EM_{osôb} = 118,85N_p + 49,52N_n$$

$$EM = EM_{domácnosť} + EM_{osôb}$$

Ak teda o úver v banke žiada otec rodiny žijúci s manželkou a ich dvomi deťmi, existenčné minimum pre ich rodinu pri určovaní úrokov, bude mať hodnotu 476,74¹ €.

---

¹ =140+237,7+99,04

1.4 Rozdielna životná úroveň a klimatické podmienky

Aby sme vytvorili jeden univerzálny model, potrebovali by sme, aby bola životná úroveň všade rovnaká. Avšak v rôznych kútoch sveta je rozdielna. Dokonca aj medzi niektorými mestami v jednom štáte je obrovský rozdiel v kvalite života. Stačí sa pozrieť na priemerné platy v rôznych krajinách, už tam vidíme priepastné rozdiely.

Rovnako z dôvodu rôznych klimatických podmienok v krajinách sveta, sú základnými prvkami jedálnych lístkov tamojších obyvateľov rôzne potraviny. Preto sa niekde dováža viac, niekde menej, čo má za následok rozdiely v cene stravovania. To sú dôvody, prečo treba túto tému rozobrať pre každý štát jednotlivo.

1.5 Subjektivita pri výpočte existenčného minima

Za nejednoznačnosťou metodológie na výpočet existenčného minima stojí tiež subjektivita pri vytváraní modelu. Z viacerých dôvodov neexistuje jednoznačný spôsob výpočtu existenčného minima. Je zrejmé, že ľudia majú rôzne názory na to, čo si pod pojmom nevyhnutný životný štandard predstavia. Názory sa rozchádzajú už pri základných životných potrebách, ktoré by mali byť do existenčného minima zahrnuté a sú každý deň využívané. Jednou z mnohých otázok je ako nastaviť jedálny lístok. Názory sa rozchádzajú aj pri počte členov v rodine, s akým sa model počíta. Ďalším neodmysliteľným aspektom pri vyjadrení životného štandardu je počet zárobkovo činných osôb v rodine.

O subjektivite rokoval aj Najvyšší súd Spojených štátov, ktorá bola v roku 1923 dôvodom zamietnutia legálnosti minimálnej mzdy. Následne, v roku 1937, však súd nakoniec uznal zhodu s právom a zaviedla sa minimálna mzda.

„Štandard zriadený opatreniami vedeckej rady je taký nejasný, že by nebolo priamo možné aplikovať ho v praxi s primeranou presnosťou. To, čo je dostatkom pre pokrytie nevyhnutných nákladov na život pre pracujúcu ženu a pre dosiahnutie dobrého zdravia na zabezpečenie jej mravov, očividne nie je presná alebo nemenná hodnota – ani len približne.“

- Najvyšší súd Spojených štátov, Adkins v. Children's Hospital 1923

„Vykorišťovanie robotníkov, ktorí sú v neadekvátnej vyjednávacej pozícii, a teda sú bezbranní v procese zamietnutia existenčného minima, škodí nie len ich zdraviu a dobrému životu, ale prináša aj bremeno pre ich komunitu. Pretože aj to, o čo sú robotníci ukrátení na

výplatách, sa očakáva byť vyplatené na daniach. Proste sa počíta s tým, že hodnota existenčného minima bude vyplatená. A keďže komunita nemá určenú minimálnu hranicu zárobku, v zásade sú tým vlastne podporovaní nespravodliví zamestnávateľia.“

- Najvyšší súd Spojených štátov, West Coast Hotel v. Parish 1937

Je dôležité, aby si vedci, ktorí sa zaoberajú existenčným minimom uvedomili a priznali, že výsledok bude vždy subjektívny, teda že to nie je jedno konkrétne číslo, ktoré by reprezentovalo „skutočné“ existenčné minimum. Je preto neospravedliteľné, aby sa subjektivita vynechala v procese určenia existenčného minima. Inštitút pre ekonomické postupy Spojených štátov, napríklad jasne vo svojej dokumentácii uvádza, že výpočet existenčného minima musí zahŕňať subjektivitu.

„Základný rodinný rozpočet je vytváraný spôsobom akýchsi dopytových košov. Najskôr sa určí, ktoré veci sú nevyhnutné pre pracujúcu rodinu na poskytnutie bezpečného a slušného životného štandardu a potom sa rozhodne, koľko stojí obstaranie každej jednej veci na postačujúcej úrovni. Tento priamy proces, však nemusí byť až taký jednoduchý ako znie. Sú prepravné náklady počítané na základe hromadnej dopravy, individuálnej dopravy alebo ako kombinácia oboch? Koľko spálni potrebuje štvorčlenná rodina? Uspokojuje najlacnejšia detská starostlivosť základné potreby? Je televízia nevyhnutnosť? Sú nevyhnutné úspory pre prípad núdze?“

- J. Bernstein, Brocht and Spade-Aguilar 2000

Vlády, únie, obchodné spoločnosti a mimovládne organizácie by mali preto diskutovať o tom, ktoré predpoklady sú v danom čase vhodné pre daný región a spoločnosť. Tieto predpoklady sa vytvárajú na základe informácií o bežných výdajoch a životných pomeroch v danej oblasti. Napriek tomu, že výpočet existenčného minima je založený na subjektivite, nemôžeme tvrdiť, že je nemožné ho uspokojivo vyčíslieť. Touto problematikou sa zaoberal aj John Ryan, rímskokatolícky kňaz, teológ a advokát poskytujúci právne služby občanom.

„Otázka existenčného minima očividne nemôže byť zodpovedaná s určitou jasnosťou. Preto stále zostáva pred nami problém preloženia „dostatočného životného štandardu“ do

konkrétnych nevyhnutných vecí, ktoré by mal obsahovať. [...] Predsa len, otázka, čo je existenčné minimum, môže byť zodpovedaná tak, že je to garancia ľudskej dôstojnosti pre zamestnanca aj jeho rodinu, a to je práve to, čo každého zaujíma. [...] Prinajmenšom môžeme určiť hranicu, pod ktorú už nie je správne ísť, pričom sa zaväzujeme, že táto hranica je dostatočne vysoká.“

- J. Ryan, A Living Wage: Its Ethical and Economic Aspects 1906

Je množstvo prvkov, ktoré ovplyvňujú hodnotu existenčného minima, ktoré sú široko uznávané a používané, aj keď nie sú presne definované. Patrí sem chudoba, nezamestnanosť a hodnota HDP.

Znižovanie chudoby je jednou z priorít väčšiny vlád. Chudoba je tiež špecifická časom aj miestom. Je však zrejmé, že názor ľudí na hranicu chudoby sa môže líšiť od názoru vlády.

Nezamestnanosť je ďalší pojem, ktorý má rôzne zaužívané definície. Jednou z nich je, že nezamestnanou osobou je osoba, ktorá nie je ekonomicky aktívna, avšak aktívne si hľadá prácu a je schopná pracovať. Teda niekto, kto si z dôvodu chudobného pracovného trhu prestal aktívne hľadať prácu, by nemal byť pokladaný za nezamestnaného, ale za znechuteného robotníka, ktorý už nie je pracovnou silou. Napriek tomu, že nie je celkom jasné, kto má byť pokladaný za nezamestnaného a kto nie, hodnota nezamestnanosti pohybuje finančnými trhmi a núti vlády štátov robiť zmeny vo financovaní.

Životný štandard v danom štáte je počítaný pomocou HDP, ktorý je sumou hodnoty všetkých finálnych výrobkov a služieb vyprodukovaných ekonomickou aktivitou v krajine. Avšak rozhodovanie, ktoré aktivity do HDP zahrnieme a ktoré nie, je subjektívne. Neplatená práca na farme je zahrnutá, ale neplatené domáce práce, starostlivosť o deti, o rodičov a starých rodičov a dobrovoľníctvo nie sú zahrnuté. Odhaduje sa, že neplatená práca je rovná takmer jednej polovici hrubého domáceho produktu. Nie je však jasné, prečo by niektoré práce mali ovplyvňovať HDP a niektoré nie.

Vidíme teda, že subjektivita nie je neprekonateľným problémom pri akceptovaní a výpočte pojmu existenčného minima, rovnako ako v prípade HDP či nezamestnanosti. Spomenuté prvky však naznačujú, že musí byť vynaložené skutočné úsilie na jeho výpočet, čím by sme dosiahli žiadanú zhodu s príslušnými požiadavkami obyvateľov. Lepšie je však zakladať si na skúsenosti ako len porovnávať jednotlivé pre a proti, preto by sa mali robiť jasné a prehľadné výskumy a zápisy, čo by vyústilo do starostlivo a správne určeného

existenčného minima. Táto metóda sa aj využíva, avšak len v rozvinutých krajinách. Rozvojové krajiny využívajú menej finančne aj organizačne náročné postupy.

1.6 Akceptovanie existenčného minima v princípe, odmietanie v praxi

Napriek tomu, že široká verejnosť prijíma princíp existenčného minima², len málo firiem alebo mimovládnych organizácií ho zahŕňa do procesov určovania miezd svojim zamestnancom. Dokonca ani tie organizácie a podniky, ktoré vo svojich vyjadreniach jasne poukazujú na nevyhnutnosť vyplácania existenčného minima.

V prílohe B obsahuje Tab. 9 v prvom stĺpci názov štyroch významných firiem a jednej mimovládnej organizácie, zainteresovaných do otázok sociálneho života robotníkov, ku ktorým sú v druhom stĺpci uvedené vyjadrenia, týkajúce sa akceptovania myšlienky existenčného minima. V treťom stĺpci tabuľky sú uvedené dôvody, prečo tento princíp často nie je aplikovaný pri výpočte miezd zamestnancov.

1.7 Popis existenčného minima slovami osobností a organizácií

Aj keď neexistuje všeobecne uznávaná definícia existenčného minima, množstvo osobností a organizácií ju popísali. V tejto časti poskytujeme prehľad ich definícií a chceme tiež zistiť, či je možné popísať existenčné minimum spôsobom, ktorý by sa zhodoval so všetkými definíciami. Vychádzať budeme z názorov dôležitých osobností, z učenia katolíckej cirkvi, z Deklarácie ľudských práv a ústav štátov.

1.7.1 Osobnosti 18. – 20. storočia

Aj v 18. – 20. storočí existovali ľudia, ktorí existenčnému minimu pripisovali veľkú dôležitosť. V nasledujúcich štyroch bodoch sú zachytené naše poznatky, ktoré sme získali na základe postojov a názorov popredných osôb danej doby, zaoberajúcich sa problematikou existenčného minima. Boli to Adam Smith, Alfred Marshall, John Ryan, John D. Rockefeller a Franklin D. Roosevelt.

- a) Všetci sa zhodujú, že platy majú byť dostatočné na zabezpečenie patričného životného štandardu, pod ktorým si však okrem jedného teplého jedla denne,

---

² myšlienku, že každý, na plný úväzok pracujúci človek i s jeho rodinou, má zarábať dosť na to, aby si mohol dopriať základný životný štandard a tým sa vyhnúť riziku života na hranici chudoby

prístrešia a ošatenia predstavujú aj niečo navyše. Marshall zmieňuje „*vzdelanie a moderné oblečenie*“. Ryan spomína „*rozvoj osobnosti*“, Rockefeller „*možnosti na zábavu, učenie, vierovyznanie a lásku*“. Roosevelt zase hovorí o tom, že nie je žitie ako žitie - „*žitie, ktoré dá občanovi dostatok nie len na vyžitie, ale aj dôvod prečo žiť.*“

- b) Niektorí tiež hovoria o rozdielnosti životných štandardov, z čoho vyplýva, že určenie existenčného minima je jedinečné pre rôzne doby aj rôzne miesta. Za zmienku stojí aj to, že štandard človeka žijúceho vo veľkomeste sa líši od štandardu človeka z vidieka.
- c) Viacero definícií poukazuje na to, že existenčné minimum by malo byť dostatočné na to, aby zabezpečilo nielen pracujúceho, ale aj jeho rodinu.
- d) Marshall a Ryan sa zhodujú v tom, že iba jeden člen rodiny by mal byť pracujúci. Pridržajú sa modelu, že muž je v domácnosti chlebdarca a žena dostáva dostatok voľnosti, aby sa mohla naplno venovať svojim materským a domácim povinnostiam. Boli však aj odborníci a organizácie, ktoré sa nepridržajú striktne toho, že chlebdarcom musí byť muž.

1.7.2 Učenie katolíckej cirkvi

Učenie katolíckej cirkvi výrazným spôsobom podporovalo myšlienku existenčného minima najmä v neskorých rokoch 19. storočia a rokoch 20. storočia.

V tých časoch sa ako prvý tejto problematike venoval pápež Lev XIII., v diele *Rerum novarum* z roku 1891 [2], ktoré sa inak nazýva aj Encyklika o robotníckej otázke. Poukazuje v nej na neúčinné a nespravodlivé zospoločenšťovanie súkromného majetku za socializmu, prínos cirkvi pri riešení robotníckej otázky, tiež na obrovské triedne rozdiely, kde sa tiež hovorí o tzv. „donebavolajúcom“ hriechu – odopretie spravodlivej mzdy zamestnancovi. Dielo tiež obsahuje názory na úlohy štátu i odborov pri riešení sociálnej i ekonomickej otázky robotníka a nakoniec, v kapitole Dôstojnosť ľudskej osoby sa snaží vyzdvihnúť robotníka a človeka na vyššiu úroveň a to tak, že mu mzdou budú vytvorené podmienky, ktoré pre neho i jeho rodinu budú dostatočné na zabezpečenie jeho samého i jeho rodiny pri akej-takej hojnosti. Potom by mohol myslieť aj na sporenie. Tak si môže dovoliť zakúpiť

nejaký malý majetok, prípadne sa z úspor vysporiadať s nečakanými situáciami ako strata zamestnania alebo choroba.

„Zachovať sa pri živote je totiž povinnosťou, ktorú bez viny nik nemôže zanedbať. Z tohto vyplýva ako nevyhnutný dôsledok právo zaobstarat' si prostriedky na živobytie, ktoré sa u chudobných ľudí obmedzujú na mzdu za ich vlastnú prácu. Ak teda robotník a majiteľ uzatvorí po vzájomnom dohovore dohodu a stanoví nominálnu výšku mzdy, zasahuje tu ešte prvok prirodzenej spravodlivosti, ktorý predchádza a prevyšuje slobodnú vôľu strán, a síce že výška mzdy nesmie byť nižšia, ako si vyžaduje striedme a slušné živobytie robotníka. Ak tento robotník, pod tlakom potrieb, alebo zo strachu z niečoho horšieho pristúpi na krutejšie podmienky, ktoré žiada vlastník alebo podnikateľ a chtiac-nechtiac ich musí prijať, toto znamená podstúpiť násilie, proti ktorému sa spravodlivosť búri.“

- Lev XIII., *Rerum Novarum* (1891)

Túto podporu robotníkov pápeža Leva XIII. častokrát opätovne zdôrazňovali niektorí jeho nástupcovia na pápežskom stolci, Ján XXIII., Pavol VI. a aj Ján Pavol II. v diele *Laborem exercens* (1981) [3]. V nasledujúcich piatich bodoch sú zachytené názory katolíckej cirkvi na otázku odmeny za prácu.

- a) Existenčné minimum je vnímané ako ľudské právo, myslí sa však práve existenčné minimum, teda ani menej ani viac. Už v trinástom storočí spomína Sv. Tomáš Akvinský odmenu ako plácu, ktorej výšku by mal zamestnávateľ určovať na základe zlatého pravidla „*rob iným tak, ako chceš, aby oni robili tebe.*“ Pápež Ján XXIII. sa v diele *Mater et Magistra* (1961) [4], inak známom aj ako Encyklika o novšom vývoji sociálnej vedy vo svetle kresťanského učenia, pohoršuje aj nad tým, ako zamestnávateľom ide len o ich zisk a aby sa zvyšovala hodnota hrubého domáceho produktu. To všetko sa však deje na úkor zamestnancov, ktorí nedostávajú dostatočnú plácu a prichádzajú aj o svoj čas, pretože sú nútení pracovať mimo svoju pracovnú dobu. Za diskutabilné považuje aj vysoké platy niektorých, ktorí odvádzajú málo namáhavú prácu, ktorá nemá pre spoločnosť taký prínos ako čestne odvedená práca občanov, ktorá je paradoxne ohodnotená veľmi slabo vzhľadom na jej prínos spoločnosti. Nakoniec poukazuje aj na rozdiely medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami.

„Naša duša je zachvátená hlbokým žiaľom pri pohľade na nevýslovne smutné divadlo, keď premnohým robotníkom v početných krajinách, ba celých svetadieloch sa vypláca zárobok, ktorý núti ich samých a aj ich rodiny žiť v podmienkach nedôstojných človeka. Bezpochyby je to zavinené aj tým, že v týchto krajinách a v týchto svetadieloch je proces industrializácie len v začiatku alebo ešte v nedostatočne rozvinutej fáze.“

- Ján Pavol II., *Laborem Exercens* (1981)

„Považujeme za svoju povinnosť znovu vyhlásiť, že odmena za prácu, tak ako nemôže byť celkom ponechaná trhovým zákonom, takisto nemôže byť svojvoľne stanovená. Musí byť naopak určovaná podľa spravodlivosti a rovnoprávnosti. To si vyžaduje, aby robotníci dostávali mzdu, ktorá im umožní skutočne ľudskú životnú úroveň, a aby mohli dôstojne niesť svoju rodinnú zodpovednosť. Vyžaduje si to však tiež, aby sa pri určovaní mzdy prihliadalo na skutočný prínos robotníka do výroby a na hospodársky stav podnikov; ďalej na požiadavky všeobecného dobra príslušných politických spoločností, zvlášť pokiaľ ide o odraz na všeobecnom zapojení pracovných síl celej krajiny, ako aj na požiadavky všeobecného spoločného dobra, totiž medzinárodných spoločností rôzneho charakteru a rozsahu.“

- Ján XXIII., *Mater et Magistra* (1961)

- b) Životný štandard, ktorý bude dosiahnutý existenčným minimom, by mal byť lepší ako len dosiahnutie základných životných potrieb, teda iba samotnej podstaty jestvovania. Pápež Lev XIII. sa vo svojom diele *Rerum Novarum*, Encyklika o robotníckej otázke (1891), zmieňuje o rozumne určenom skromnom štandarde. Pápež Pavol VI. (1965) poukazuje na potreby robotníkov ako „zaslúženej odmeny v podobe zabezpečenia materiálneho, sociálneho, kultúrneho a duchovného života.“ Pápež Ján XXIII. (1961) hovorí, že odmena za prácu by mala umožniť robotníkom „skutočný ľudský život.“ A nakoniec pápež Ján Pavol II. v diele *Laborem Exercens*, Encyklika o ľudskej práci (1981), hovorí, že robotníci potrebujú pre seba i svoje rodiny zaobstarat’ „zabezpečenie budúcnosti.“

„Spravodlivá odmena dospelaj osoby zodpovednej za rodinu je tá odmena, ktorá stačí na založenie a dôstojné udržanie rodiny a na zabezpečenie jej budúcnosti. Takáto odmena sa môže realizovať či už takzvanou rodinnou mzdou, to znamená jedinou odmenou danou za prácu hlave rodiny, vystačujúcou na všetky potreby rodiny bez toho, že by musela zárobkovú činnosť mimo domu konať aj manželka, alebo inými sociálnymi opatreniami, ako sú rodinné príplatky alebo príspevky na matku, ktorá sa venuje výlučne rodine; tieto príspevky musia zodpovedať skutočným potrebám, to značí počtu vyživovaných osôb počas celého obdobia, v ktorom nie sú schopné dôstojne prevziať zodpovednosť za vlastný život.“

- Lev XIII., *Rerum Novarum* (1891)

- c) Všetci pápeži sa zhodujú v tom, že existenčné minimum by malo byť dostatočné pre jednotlivého pracujúceho na to, aby mohol zabezpečiť celú rodinu. Pápež Ján Pavol II. hovorí o „rodinnej mzde“ s tým, že hlava rodiny – muž, by mal zarábať peniaze tak, aby jeho manželka nemusela vykonávať žiadnu zárobkovú činnosť a mohla sa naplno venovať domácim prácam a deťom.
- d) Pápeži si uvedomujú, že množstvo robotníkov nie je schopných zarobiť existenčné minimum, pretože bežne ponúkané mzdy sú príliš nízke. Keď nastane takáto situácia, štát by mal automaticky zareagovať zmenou zákonov, príspevkami pre rodiny, prípadne by mal oboznámiť zamestnávateľov o miestnych pomeroch a nedostatočnej mzde.

Automatické príspevky však prichádzajú do rozporu s myšlienkou, s ktorou prišiel pápež Pavol VI. (1965), že mzda by mala byť akýmsi zrkadlom danej funkcie zamestnanca, jeho produktivity, celkový dopad jeho práce na výrobu a na všeobecné dobro.

1.7.3 Deklarácia ľudských práv

Väčšina deklarácií hovorí o zabezpečení životného štandardu vyplácaním existenčného minima. Niektoré hovoria o „mravnej a plnohodnotnej existencii“, o „zaslúženom životnom štandarde“. Aj keď tieto formulácie sú dosť nejasné, je zrejmé, že najlepšie by bolo, keby sa existenčné minimum určovalo tak, aby zabezpečilo viac ako len nevyhnutné minimum potrebné pre bytie. Deklarácia ľudských práv Spojených národov

napriek tomu prišla s možnosťou, kde existenčné minimum môže byť za určitých okolností aj menej ako je potrebné a to v prípade, že sociálna ochrana zamestnanca a jeho rodiny je zabezpečená, napríklad štátom.

Doposiaľ všetky deklarácie sa však v jednom zhodujú; že odmena za prácu má byť dostatočná pre podporu nie len samotného zamestnanca, ale aj celej jeho rodiny.

Už v roku 1944, v Druhej listine práv, známej tiež pod názvom Listina hospodárskych práv sa vtedajší americký prezident Franklin D. Roosevelt vyjadril, že nemôže existovať slobodný človek bez ekonomického zabezpečenia, slovami: „Človek v núdzi nie je slobodný.“ A pokračoval slovami: „Každý pracujúci by mal mať právo zarobiť dostatok, aby si mohol dovoliť adekvátnu stravu, oblečenie, oddych a zároveň, aby bol v prípade choroby schopný hradiť lekársku starostlivosť, bol chránený v prípade stareckej choroby, aby sa nedostal na ulicu v prípade nečakanej straty zamestnania a aby dokázal svojim deťom poskytnúť dobré vzdelanie.“ Napriek tomu, že vyjadrenie F. D. Roosevelta nikdy nebolo obsiahnuté v práve Spojených štátov, zohrávalo vážnu rolu pri vytváraní akýchkoľvek ďalších práv obsahujúcich ekonomickú otázku či už jednotlivca, rodiny alebo spoločnosti ako takej.

Dňa 10. decembra 1948 sa existenčné minimum stalo dokonca základným ľudským právom, schválením Všeobecnej deklarácie ľudských práv [6] Valným zhromaždením OSN v Paríži.

„Každý má právo na životnú úroveň primeranú zdraviu a blahobytu jeho i jeho rodiny, rátajúc do toho potravu, šatstvo, bývanie, lekársku opateru a nevyhnutné sociálne služby, právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej neschopnosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré vznikli okolnosťami nezávislými od jeho vôle.“

- [6], článok 25

1.8 Existenčné minimum v ústavách štátov

Ako sme už spomenuli v časti 1.2.1, v niektorých štátoch sa zaviedla minimálna mzda, ktorú musí zamestnávateľ vyplatiť svojmu zamestnancovi za vykonanú prácu. Existujú však štáty, ktoré namiesto minimálnej mzdy ako takej, majú vo svojich ústavách spomenuté, vrátane Ústavy Slovenskej republiky [5], že minimálna mzda by mala byť rovná existenčnému minimu, a to by mal zarobiť každý poctivo pracujúci človek.

Napríklad:

„Zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. [...] Právo na odmenu za vykonaní prácu, dostatočnú na to, aby im umožnila dôstojnú životnú úroveň.“

- [5], článok 36

„Každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.“

- [5], článok 39

„S národnou minimálnou mzdou musí byť človek spôsobilý na uspokojenie základných životných potrieb pre neho i pre jeho rodiny, čo zahŕňa náklady na bývanie, stravu, vzdelanie, zdravotnú starostlivosť, voľný čas, obliekanie, hygienu, cestovanie a dôstojné sociálne postavenie s priebežným prispôsobovaním výdavkov na udržanie kúpnej sily.“

- Ústava Brazílie

„Štát by sa mal vhodnou legislatívou, ekonomickými organizáciami alebo akoukoľvek inou cestou, snažiť zabezpečiť existenčné minimum pre všetkých robotníkov.“

- Ústava Indie

„Minimálna mzda musí byť dostatočná na zabezpečenie nevyhnutných statkov pre hlavu rodiny v materiálnom, sociálnom i kultúrnom smere a tiež zabezpečenie povinnej školskej dochádzky pre jeho deti.“

- Ústava Mexika

„Zabezpečiť, že robotník dostáva vyplatené existenčné minimum, dostatočné na udržanie patričného životného štandardu a tiež, aby mal človek možnosť zúčastniť sa rôznych sociálnych a kultúrnych aktivít.“

- Ústava Namíbie

V slovenskej ústave sa teda nehovorí iba o odmenách pre pracujúcich, ale aj o takých prípadoch, kde môže dôjsť k ohrozeniu života a zdravia občana. V takom prípade je potrebné zabezpečiť základné životné podmienky, čím sa chápe jedno teplé jedlo denne, ošatenie a strecha nad hlavou.

2 Praktická časť

Ako sme už spomenuli v prechádzajúcej kapitole existuje množstvo spôsobov, akými sa dá existenčné minimum popísať a vyčíslieť. V našej práci budeme dáta čerpať z *Numbeo – cost of living* [12], ktorá je najväčšou databázou svojho druhu na svete. Databáza obsahuje informácie o cenách potravín, ubytovania, energií,... Dátami do nej prispievajú občania z miest a krajín po celom svete. Aby boli dáta stále aktuálne, databáza je neustále aktualizovaná.

Výhody častej aktualizácie a databázového systému:

- Zmeny cien potravín počas roka
- Rôzne ceny v obchodoch, baroch a reštauráciách kde ľudia nakupujú alebo sa stravujú
- Množstvo produktov rovnakého typu s rôznymi cenami, pričom každý preferuje iný, napr. viac druhov mlieka, atď...
- Môže byť nedostatok niektorého z produktov, čo ovplyvní cenu v obchodoch, napr. zlá úroda, atď...
- Ak dáta získava iba jeden človek, je veľké riziko zlyhania ľudského faktora, napr. pri vyhodnocovaní miestnych pomerov, atď...

Tento systém má však aj nevýhodu. Sú ňou ľudia, ktorí chcú mať výskum, tým že zadávajú nepravdivé, nezmyselné hodnoty a tiež ľudia, ktorí chcú síce pomôcť, ale ich príjem a životný štandard je vysoko nad väčšinou spoločnosti. Pre takéto prípady sa vytvorilo množstvo filtrov, ktoré musia podobné prípady odhaliť a vymazať ich z databázy. Nevýhodou je aj to, že je ťažké určiť náklady pre „priemernú osobu“, keďže nevieme aká osoba by bola dobrým vzorom, pri dnes už tak veľmi rozdielnych životných štýloch. Napríklad:

- Stravovanie doma alebo reštauráciách a baroch
- Bývanie v dome alebo v byte (vlastný/prenajatý byt)
- Preprava vlastným autom alebo mestskou hromadnou dopravou
- Pitie alkoholu alebo nie
- Fajčenie alebo nie

Napriek týmto komplikáciám sme sa rozhodli, že táto databáza bude najlepšou cestou pri vyčísl'ovaní existenčného minima pre jednotlivca. Dáta o hranici chudoby a nezamestnanosti sme čerpali z [8] a [9].

Postup akým budeme vyčísl'ovať existenčné minimum pre jednotlivca:

- Najskôr si získame údaje z [12] o percentuálnom rozdelení nákladov jednotlivca do siedmich blokov
  - Nájom – pre jednotlivca rátame s nájomom jednoizbového bytu mimo centra mesta. Údaje čerpáme z [12].
  - Náklady na stravu – suma potrebná na zabezpečenie 2000 kalórii denne. Údaje čerpáme z [12].
  - Doprava – automobil, lístky na vlak, autobus... Údaje prerátavame podľa percentuálneho rozdelenia nákladov jednotlivca z [12].
  - Energie, internet, telefón a TV – patrí sem aj kúrenie, voda, plyn, elektrina... Údaje prerátavame na základe percentuálneho rozdelenia nákladov jednotlivca z [12].
  - Obliekanie a obuv – tiež kozmetika,... Údaje prerátavame na základe percentuálneho rozdelenia nákladov jednotlivca z [12].
  - Zábava, voľný čas, a iné - patrí sem napríklad šetrenie, poistenie, lekárska starostlivosť, dovolenka, detské krúžky, športové tréningy, hra na hudobný nástroj,... Hodnotu sme zvolili tak, aby tvorila 10% celkových nákladov jednotlivca. Inšpirovali sme sa metodológiou z Wageindicator [14].
- Všetky hodnoty v peňažných tabuľkách sú uvádzané v mene EUR (prerátané podľa aktuálneho výmenného kurzu [13])
- Tabuľky s percentuálnym rozdelením nákladov uvádzame v Prílohe B.

Pre jednotlivca teda rovnica existenčného minima vyzerá nasledovne:

$$EM = Na + NnS + D + E + O + R + Z$$

Na - Nájom

NnS - Náklady na stravu

D - Doprava

E - Energie, internet, telefón, TV

Na^3 a NnS sme získali z databázy *Numbeo*. D, E a O sme prepočítali na základe percent z *Numbeo*, pričom za základ sme považovali náklady na stravu. Po určení týchto hodnôt sme dopočítali Z tak, aby tvorilo 10% celkových nákladov jednotlivca⁴.

Do tabuľky pre porovnanie pridáme stĺpec minimálnych miezd⁵ v daných štátoch pre porovnanie s hodnotou existenčného minima⁶ a urobíme graf. Informácie o výške minimálnych miezd budeme čerpať z [11]. Najviac sa budeme venovať Európe. Z Amerického kontinentu, Afriky, Ázie a Austrálie si vyberieme len pár štátov pre aspoň malý náhľad na tamojšie pomery.

Nakoniec na základe získaných poznatkov o rodinnej mzde sme sa rozhodli, že dáta z [12] použijeme ako vstupy do nášho modelu, ktorý bude vytvorený tak, že sa sčítajú náklady nevyhnutné pre chod domácnosti s nákladmi osôb. Medzi nevyhnutné položky patria Nájom (pre rodinu počítame trojizbový byt z [12]), Energie a Doprava – tú pre násobíme koeficientom 1,7 pretože v pôvodnej doprave je zahrnuté aj auto a rátame s dôstojnými podmienkami, kde predpokladáme len jedno auto v rodine. Tiež predpokladáme, že detské lístky majú zľavu. Náklady osôb tvoria Náklady na stravu, Oblečenie a obuv, Zábava, voľný čas a iné, pričom náklady dieťaťa budú pre násobené koeficientom 0,42⁷. Existenčné minimum pre rodinu vyrátame len pre Slovenskú republiku.

$$EM_{rodina} = Na + (N_{dospelých})NnS + 0,42(N_{detí})NnS + 1,7D + E + (N_{dospelých})O \\ + 0,42(N_{detí})O + (N_{dospelých})Z + 0,42(N_{detí})Z$$

kde $N_{dospelých}$ - Počet dospelých v rodine $N_{detí}$ - Počet detí v rodine

2.1 Faktory ovplyvňujúce hodnotu existenčného minima rodiny

Hodnota existenčného minima pre rodinu závisí od:

- Nákladov na základné životné potreby jednotlivca
(z [12])
- Počtu osôb v domácnosti
- Počtu osôb v rodine, pracujúcich na plný úväzok

³ Počítame jednoizbový byt, pretože určujeme náklady jednotlivca

⁴ Inšpirovali sme sa modelom Wageindicator [14], kde do položky iné brali 20% celkových nákladov

⁵ Minimálne mzdy uvádzame v hrubom

⁶ Existenčné minimum uvádzame v čistom

⁷ Banky počítajú s 60% EM na osobu a 25% EM na vyživovanú osobu, preto sme sa rozhodli pre 42%

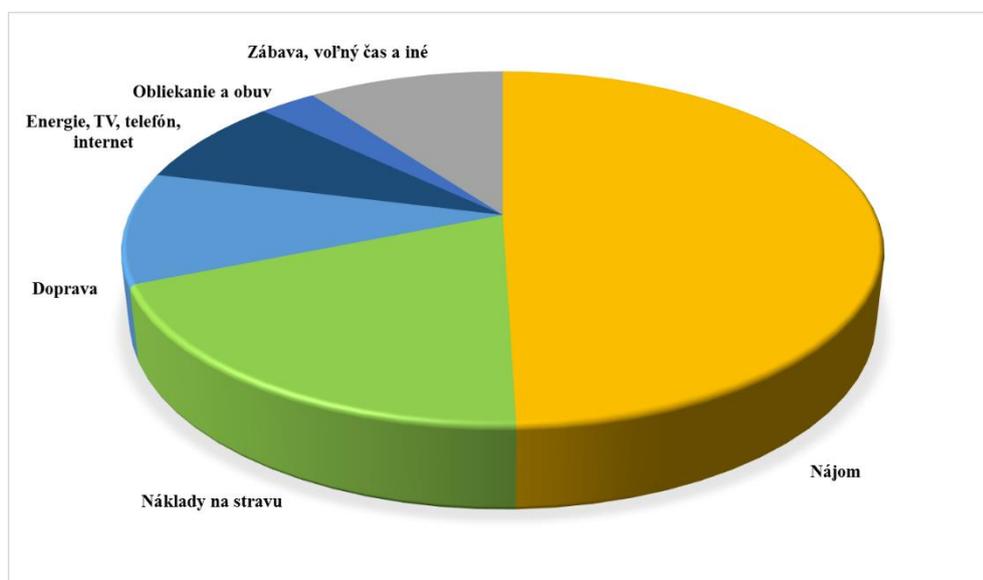
- Šetrenie, na zabezpečenie stability v prípade nečakaných udalostí a krízových situácií

2.1.1 Výpočet existenčného minima pre Slovenskú republiku

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné
Slovenská republika	49,53%	19,24%	10,19%	8,12%	2,91%	10,00%

Tab. 1 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika

Zdroj: Prepočítané dáta z Numbeo.com/cost-of-living/

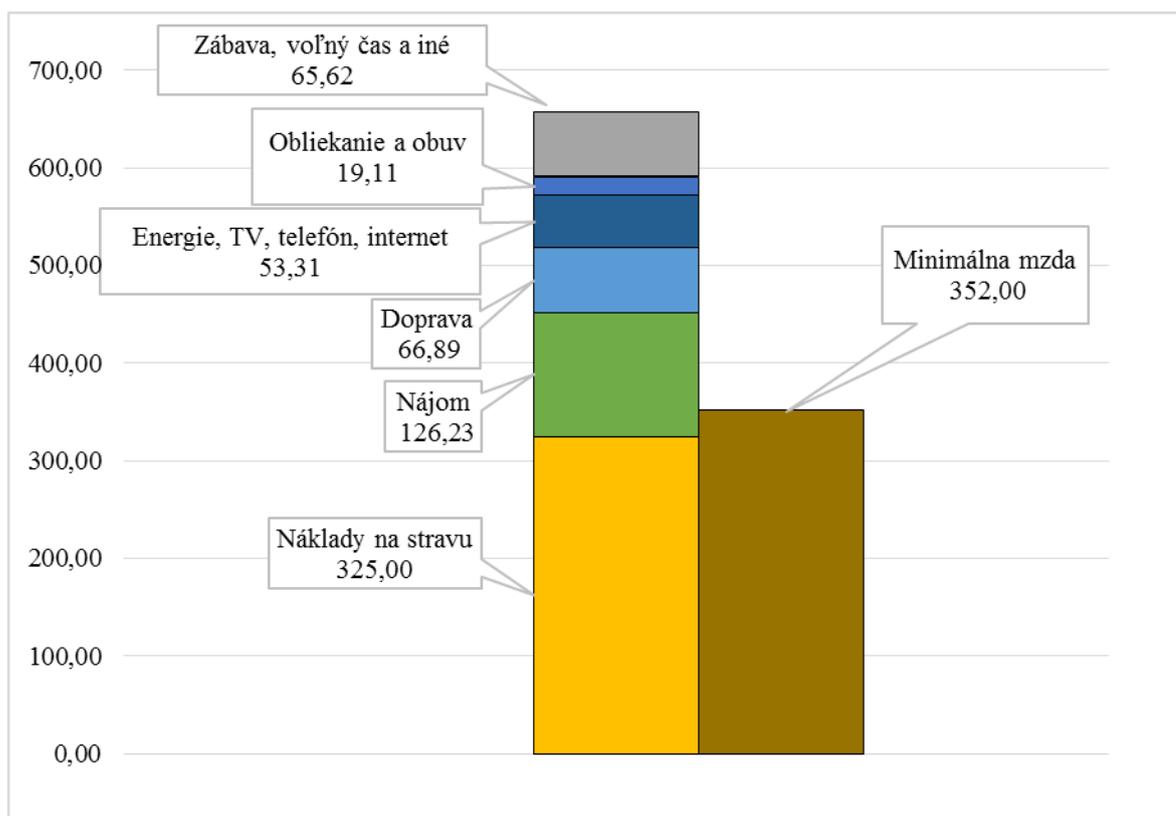

Obr. 1 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda	Existenčné minimum
Slovenská republika	325,00	126,23	66,89	53,31	19,11	65,62	352,00	656,16

Tab. 2 Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Slovenská republika

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Tab. 1

Obr. 2 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Slovenská republika

Pod hranicou chudoby žije na Slovensku 21% ľudí a bez práce je približne 13,5% obyvateľov. To však závisí od miesta. Na západe Slovenskej republiky je vo všeobecnosti nižšia nezamestnanosť, hlavne z dôvodu vyššej ponuky práce. Západné Slovensko má vyššie platy, kým na východe Slovenskej republiky sa platy pohybujú na nižších úrovniach a nezamestnanosť je tam v porovnaní so stredným a západným Slovenskom vyššia.

Na Obr. 2 vidíme, že minimálna mzda dosahuje len 53,65% existenčného minima jednotlivca. V skutočnosti je to však ešte menej, keďže minálna mzda je udávaná v hrubom. V čistom sa minálna mzda Slovenskej republiky pohybuje na úrovni 304,84 €, čo predstavuje dokonca menej ako polovicu hodnoty existenčného minima (46,46%).

Po dosadení hodnôt do nášho modelu pre rodinu sme zistili, že existenčné minimum pre trojčlennú rodinu (2 dospelí a 1 dieťa – Štatistický úrad SR) predstavuje 1216,93 €. Pri dvoch pracujúcich, zarábajúcich minimálnu mzdu, ich platy postačujú na pokrytie 57,85% (v čistom 50,01%) hodnoty ich rodinného existenčného minima.

2.1.2 Výpočet existenčného minima pre štáty Severnej a Južnej Ameriky

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda	Existenčné minimum
Kanada	560,89	155,37	47,07	31,07	11,42	89,54	1120,00 ⁸	895,36
USA	552,36	211,86	64,74	43,81	15,04	98,65	846,00	986,46
Mexiko	159,98	130,57	40,20	27,75	14,94	41,49	74,00 ⁹	414,93
Ekvádor	187,20	117,92	40,30	25,76	18,50	43,30	248,06 ¹⁰	432,98
Čile	276,99	156,37	62,04	52,81	17,94	62,91	277,48 ¹¹	629,06
Brazília	270,25	154,37	75,74	57,82	26,60	64,98	238,40 ¹²	649,76

Tab. 3 Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Severná a Južná Amerika

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Tab. 10, Príloha B

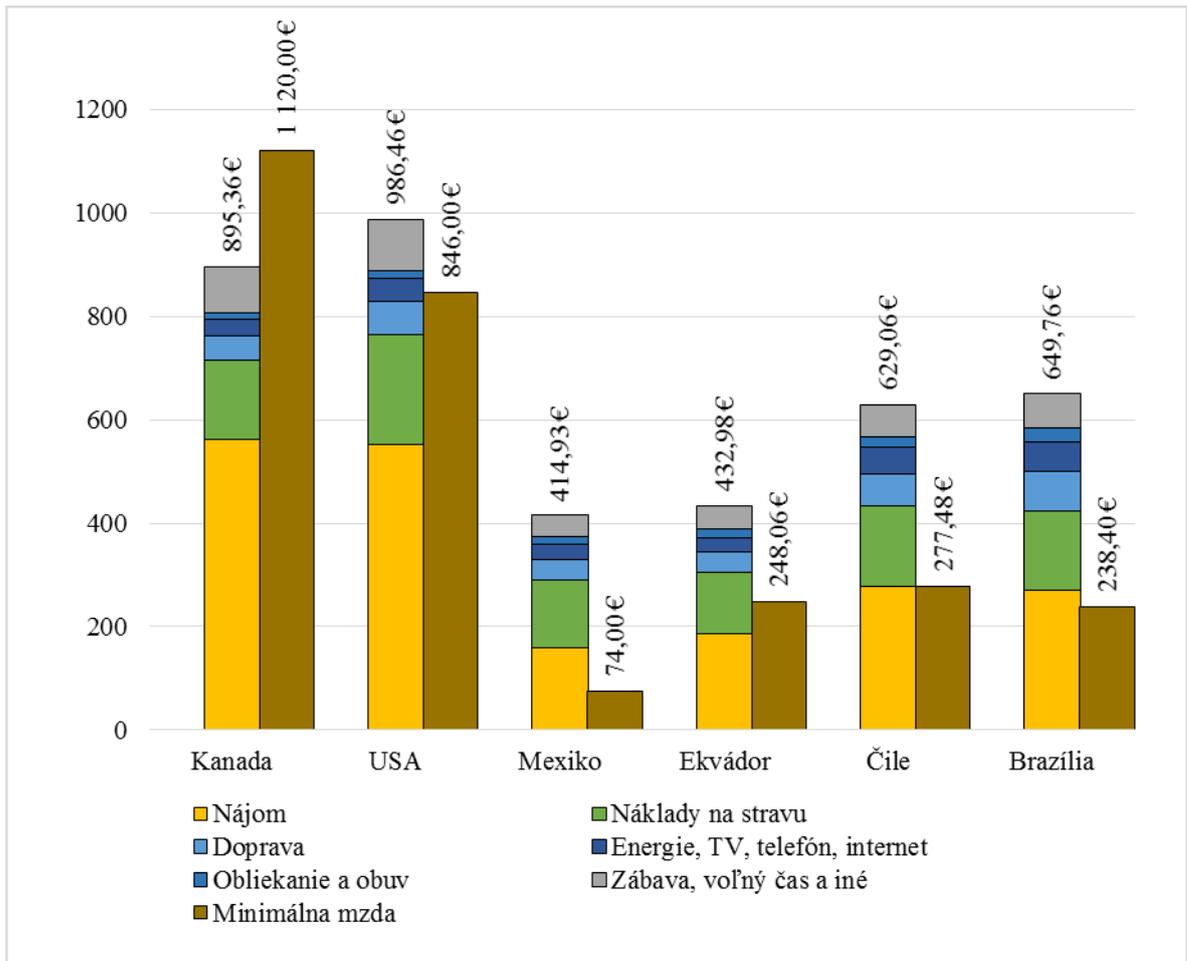
⁸ Od 1064 do 1177,60 € mesačne v závislosti od sektora

⁹ Od 72 do 76 € denne podľa Zóny (Zóna A – veľké mestá alebo Zóna B - vidiek)

¹⁰ Kto pracuje celý rok dostane aj trinásť a štrnásť plat navyše vo výške minimálnej mzdy

¹¹ Pre pracujúcich od 18 do 65 rokov, ostatní 207,14 €

¹² Plus trinásť plat vo výške minimálnej mzdy

Obr. 3 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Severná a Južná Amerika

Na Obr. 3 vidíme, že v Kanade minimálna mzda pokrýva existenčné minimum z nášho modelu. Napriek tomu v Britskej Kolumbii, ktorá je najzápadnejšou kanadskou provinciou, odbory žiadali ďalšie zvýšenie minimálnej mzdy, pričom sa odvolávali na to, že momentálna minimálna mzda nepokrýva hranicu chudoby, v Kanade pritom pod hranicou chudoby žije len niečo okolo 10% obyvateľov. Kanadská ekonomika je vo veľmi dobrej kondícii najmä vďaka bohatým ložiskám nerastných surovín.

V Spojených štátoch amerických hrubá minimálna mzda dosahuje viac ako tri štvrtiny hodnoty existenčného minima. V USA sú však priemerné platy bežných občanov oveľa vyššie ako minimálna mzda a pod národnou hranicou chudoby tam žije približne 15% obyvateľstva. Tiež vidíme, že existenčné minimum v USA je vyššie ako v Kanade, čo je spôsobené hlavne vysokými cenami za služby.

Opačný problém je v menej rozvinutých krajinách, akou je napríklad aj Mexiko, kde okolo 51% obyvateľstva žije pod hranicou chudoby, pričom najväčšie rozdiely sú medzi ľuďmi žijúcimi v centrách miest a na ich okraji. Minimálna mzda sa tam pohybuje len na

úrovni 74 € za mesiac, čo ani zďaleka nepokrýva hodnotu existenčného minima. Vláda sa však odvoláva na to, že táto mzda je dostatočná na zakúpenie pol kila kurčat'a, kilogramu vajec, litra mlieka a takmer kilogramu tortilly. Ako ďalší dôvod, prečo minimálna mzda nemôže byť zvýšená uvádzajú, že by sa tým naštartovala inflácia, proti ktorej bojujú a pre pracujúcich by tým zvýšenie minimálnej mzdy teda nemalo takmer žiadny účinok, keďže cenová úroveň by sa zvýšila.

Najhoršia situácia je v krajinách Južnej Ameriky, kde vo všetkých krajinách okrem Brazílie a Čile žije pod hranicou chudoby viac ako 30% obyvateľstva. V týchto krajinách sa ľudia živia prevažne spracovaním vlny a kože, chovom hovädzieho dobytká a pestovaním kávy, fig, orechov, pšenice, zemiakov a citrusových plodov. Minimálna mzda tam väčšinou nedosahuje ani polovicu hodnoty existenčného minima.

2.1.3 Výpočet existenčného minima pre štáty Afriky

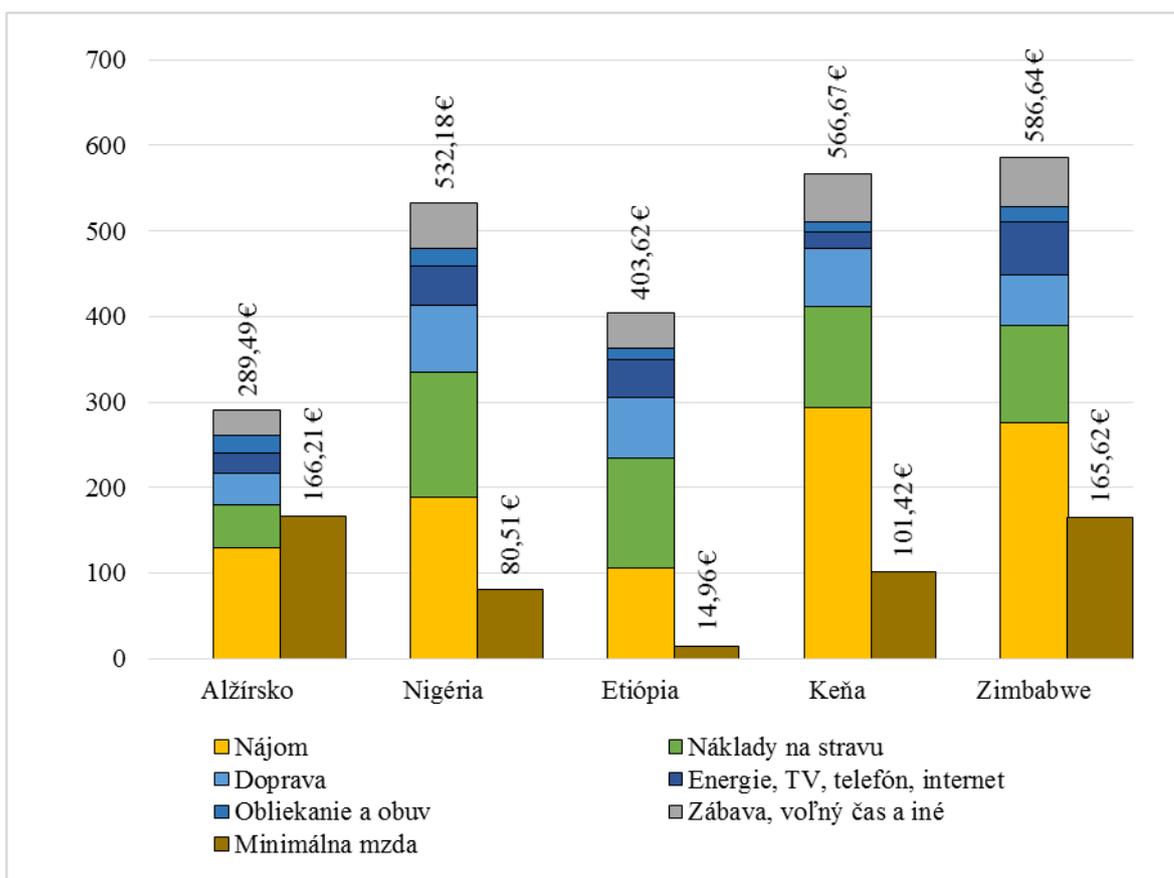
	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda	Existenčné minimum
Alžírsko	129,57	50,82	36,30	22,94	20,91	28,95	166,21	289,49
Nigéria	187,89	146,48	79,21	44,63	20,75	53,22	80,51	532,18
Etiópia	105,83	128,71	70,51	44,96	13,25	40,36	14,96 ¹³	403,62
Keňa	292,82	118,63	67,98	20,08	10,49	56,67	101,42	566,67

¹³ Od 13,13 do 16,78 € mesačne v závislosti od sektora

Zimbabwe	275,06	114,82	58,20	62,97	16,93	58,66	165,62 ¹⁴	586,64
----------	--------	--------	-------	-------	-------	-------	----------------------	--------

Tab. 4 Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Afrika

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Tab. 11, Príloha B

Obr. 4 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Afrika

Podľa Obr. 4 je najhoršia situácia pravdepodobne v Afrike. Pre Afriku však existuje najmenej dát, preto naše výpočty nemusia byť celkom zodpovedajúce skutočnosti. Tiež predpokladáme, že dáta sú len od malého bohatého okruhu populácie, keďže takmer vo všetkých krajinách okrem severných krajín žije pod hranicou chudoby viac ako 50% obyvateľstva (výnimkou sú len Maroko a Tunisko, kde pod hranicou chudoby žije okolo 10% obyvateľov). Krajiny sú navyše sužované chudobou, hladom a chorobami. Napríklad v Etiópii pomáhajú obyvateľom mierové zložky OSN, ktoré sa ešte stále snažia stabilizovať situáciu po Eritrejsko-etiópskej vojne z roku 2001.

¹⁴ Rôzna v závislosti od sektora

2.1.4 Výpočet existenčného minima pre štáty Ázie

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda	Existenčné minimum
Saudská Arábia	218,81	58,72	25,57	16,10	11,37	36,73	583,60	367,30
Izrael	547,31	191,58	94,71	43,05	25,11	100,20	902,17	1001,96
Afganistan	117,36	55,34	56,18	124,51	11,32	40,52	65,02 ¹⁵	405,23
India	77,55	40,24	31,71	10,16	9,55	18,80	79,60 ¹⁶	188,01
Rusko	409,80	170,78	51,12	31,54	24,47	76,41	117,32	764,12
Čína	248,87	139,85	52,27	16,95	24,01	53,55	130,41 ¹⁷	649,76
Japonsko	429,19	226,26	99,15	78,81	20,34	94,86	1098,40 ¹⁸	948,61

¹⁵ Pre vládnych zamestnancov, pre privátny sektor nie je stanovená minimálna mzda

¹⁶ Od 30 do 49,60 € mesačne, podľa regiónu

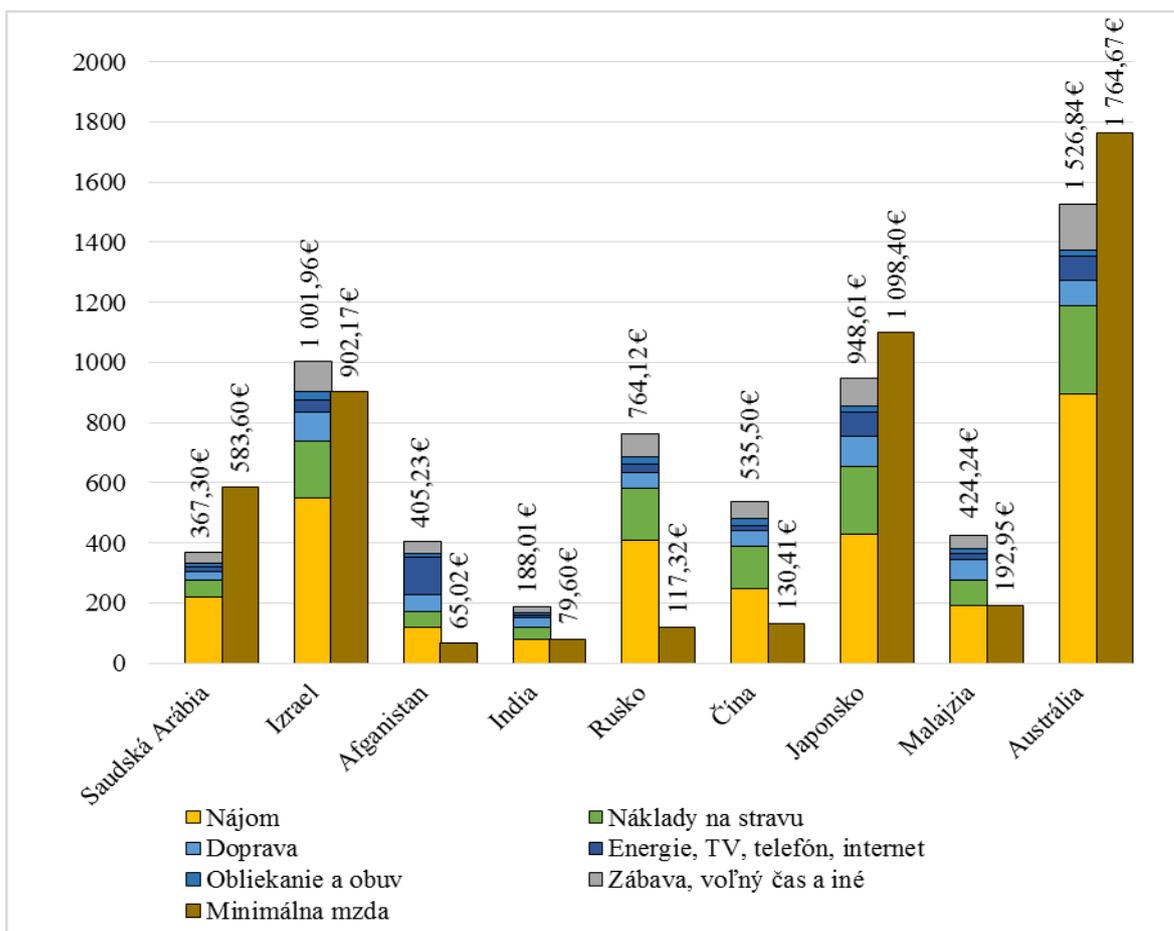
¹⁷ Od 97,08 do 163,75 € mesačne, podľa regiónu

¹⁸ Od 953,60 do 1243,20 € mesačne, podľa regiónu

Malajzia	192,78	83,57	68,97	20,44	16,06	42,42	192,95 ¹⁹	649,76
Austrália	896,19	292,58	83,47	79,08	22,84	152,68	1764,67	1526,84

Tab. 5 Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Ázia

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Tab. 12, Príloha B

Obr. 5 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou – Ázia

V Ázii žije pod hranicou chudoby napriek nízkym minimálnym mzdám asi len 15% obyvateľov, výnimkou sú len štáty ako Afganistan (36%), Irak (25%) a podobne, ktoré sa vyrovnávajú s povojnovou situáciou a tiež štáty ako India, kde bojujú s častými záplavami a chudoba tam postihuje od 20 do 40% populácie.

Z Ázie pochádza najlacnejšia pracovná sila.

¹⁹ Od 181,60 do 204,30 € mesačne, podľa regiónu

Najlepšia situácia je v Saudskej Arábii, kde ropný priemysel ťahá celú ekonomiku a minimálna mzda tam je o viac ako polovicu hodnoty existenčného minima vyššia ako hodnota samotného existenčného minima.

V Izraeli, ktorému pomáhajú Spojené štáty americké sa hodnota minimálnej mzdy pohybuje takmer na úrovni hodnoty existenčného minima.

V Japonsku, ktoré má výborný elektrotechnický a automobilový priemysel hodnota minimálnej mzdy postačuje na pokrytie existenčného minima.

Tiež sa tu však stretne s priepastnými rozdielmi medzi obyvateľmi veľkomiest ako Tel Aviv, Moskva, Bombaj, Dillí, Bangkok, Šanghaj, Tokio...

Austrália má jednu z najvyššie položených minimálnych miezd vo svete vôbec, ktorá je dostatočná na pokrytie hodnoty existenčného minima, napriek tomu, že ceny nehnuteľností sa tam pohybujú vo veľmi vysokých číslach. Ceny nehnuteľností sú tam dokonca vyššie ako existenčné minimum väčšiny štátov sveta. Austrália má veľmi nízku hodnotu ľudí žijúcich pod hranicou chudoby. Je jedným z najväčších exportérov poľnohospodárskych produktov, minerálov, uhlia, zlata a zemného plynu. Austrália je štvrtým najväčším exportérom vína na svete.

2.1.5 Výpočet existenčného minima pre štáty Európy

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda	Existenčné minimum
Španielsko	410,99	149,71	82,56	48,05	22,80	79,35	752,85	793,46
Francúzsko	523,62	213,25	87,66	61,53	26,13	101,35	1445,38	1013,54

Veľká Británia	704,03	229,79	98,60	58,05	19,08	123,28	1244,80 ²⁰	1232,83
Holandsko	635,19	234,50	117,25	59,04	29,11	119,45	1485,60 ²¹	1194,54
Luxembursko	922,73	396,70	97,57	68,62	30,02	168,40	1921,03	1684,04
Nemecko	415,75	182,01	102,56	59,95	24,56	87,20	1360,00 ²²	872,03
Česká republika	271,53	119,16	69,64	58,81	21,67	60,09	309,36	600,90
Slovenská republika	325,00	126,23	66,89	53,31	19,11	65,62	352,00	656,16

²⁰ Pre starších ako 21 rokov, od 18 do 21 rokov 992 €, pre mladších a bez vzdelania 734,40 €

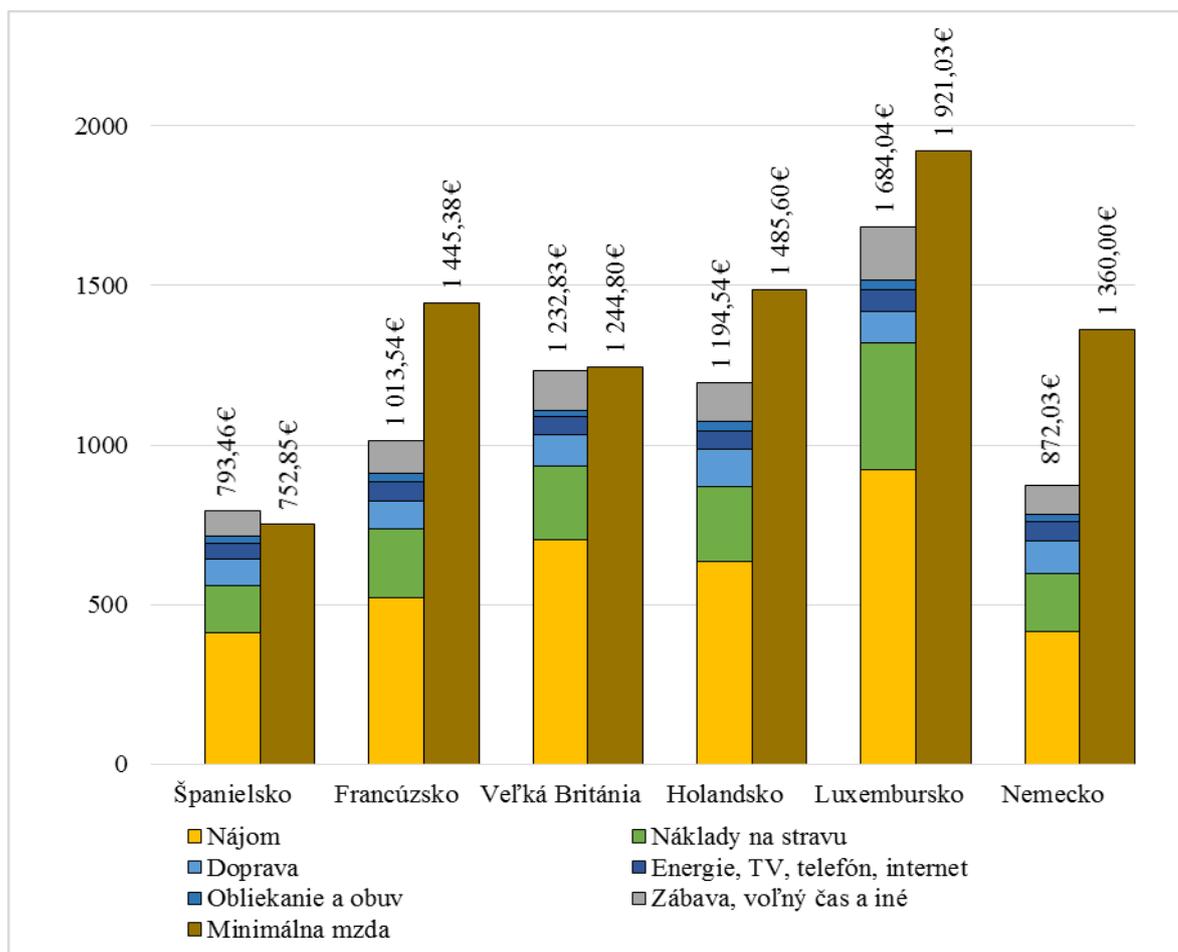
²¹ Pre starších ako 23 rokov, pre mladších od 30 do 85 % z tejto sumy

²² Nemecko patrí do skupiny krajín bez minimálnej mzdy. Táto minimálna mzda vstúpi do platnosti 1.1.2015.

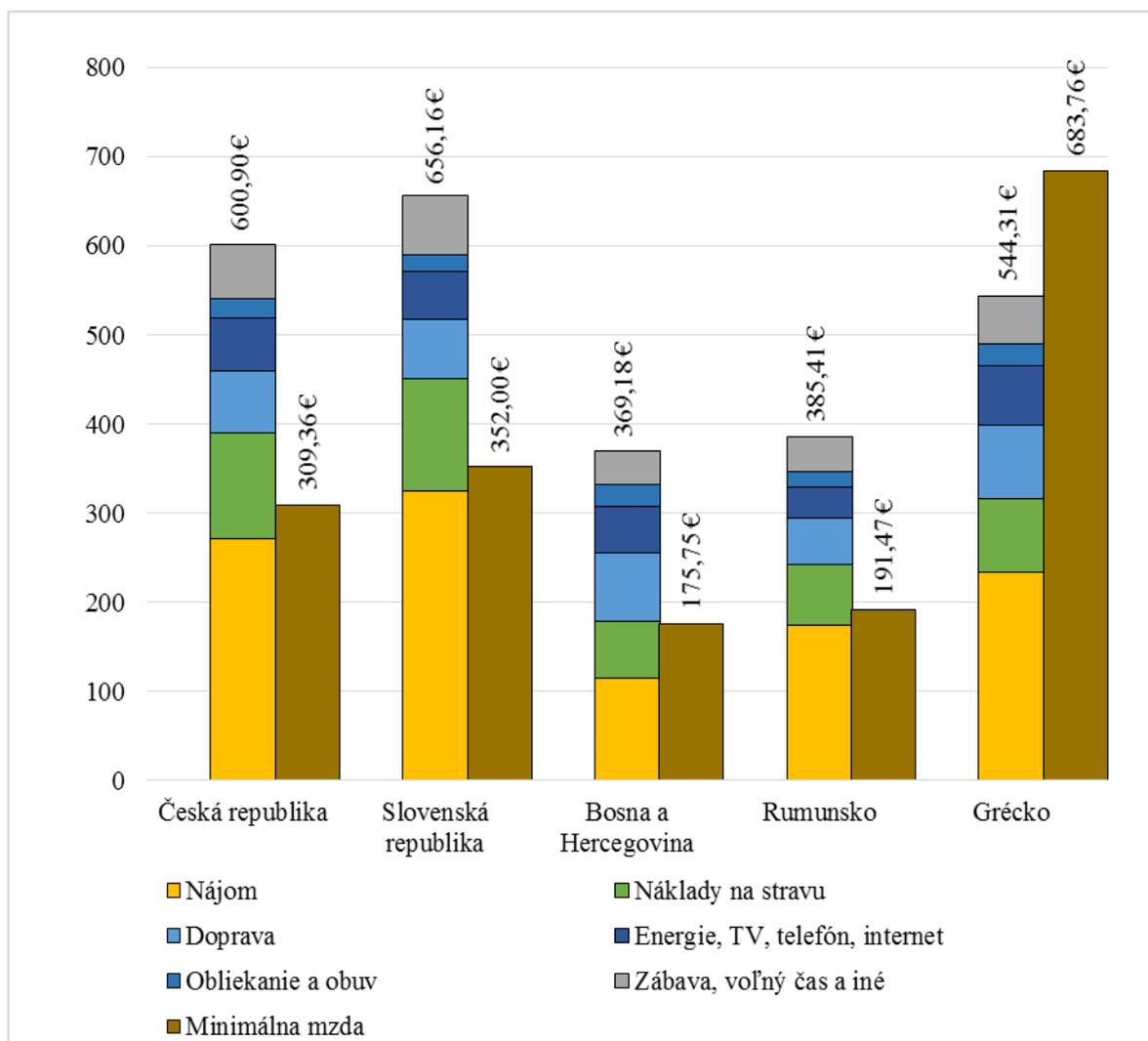
Bosna a Heregovina	114,64	64,24	76,01	53,39	23,98	36,92	175,75	369,18
Rumunsko	174,52	68,65	51,67	34,69	17,34	38,54	191,47	385,41
Grécko	234,27	82,49	81,91	67,39	23,82	54,43	683,76	544,31

Tab. 6 Peňažné rozdelenie nákladov jednotlivca – Európa

Zdroj: Vlastné výpočty na základe Tab. 13, Príloha B

Obr. 6 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou - Európa

Obr. 7 Porovnanie rozdelenia nákladov jednotlivca s minimálnou mzdou - Európa

Najlepšia situácia je v Európe, kde len veľmi málo ľudí žije pod hranicou chudoby. Hodnotu 30% prekračuje len Ukrajina. V ostatných to je prevažne okolo 10 - 15%, pričom v ôsmich krajinách je pod hodnotou 10% (Litva, Írsko, Rakúsko, Francúzsko, Čierna hora, Švajčiarsko, Česká republika a Srbsko).

Minimálne mzdy sú vysoké najmä v krajinách ako Luxembursko, Holandsko, Francúzsko, Veľká Británia a v Nemecku²³, kde ich hodnoty presahujú 1 000 € mesačne. Minimálne mzdy sa takmer každý rok zvyšujú (prípadne ostávajú rovnaké).

Zaujímavá situácia nastala v Grécku, keď z dôsledku krízy musel štát šetriť a jedným z opatrení bolo zníženie minimálnej mzdy na 683,76 € (v 2012 roku bola ich minimálna mzda 751 €). Existujú aj štáty, ktoré nemajú stanovenú minimálnu mzdu, patria sem

²³ Nemecko patrí do skupiny krajín bez minimálnej mzdy. Minimálna mzda 1360,00 € vstúpi do platnosti 1.1.2015

napríklad Švédsko, Fínsko, Švajčiarsko, Taliansko... Švajčiarski voliči 18. mája 2014 v referende zamietli zavedenie minimálnej mzdy, keď odborári chceli zaviesť najvyššiu minimálnu hodinovú mzdu na svete, ktorá činila 18 €. Kritici sa odvolávali najmä na ohrozenie existencie malých firiem, čím by vzrástla nezamestnanosť. Paradoxne touto minimálnou mzdou odborári chceli pomôcť nízkopříjmovým skupinám. Čerpali sme z [9], [11] a [16].

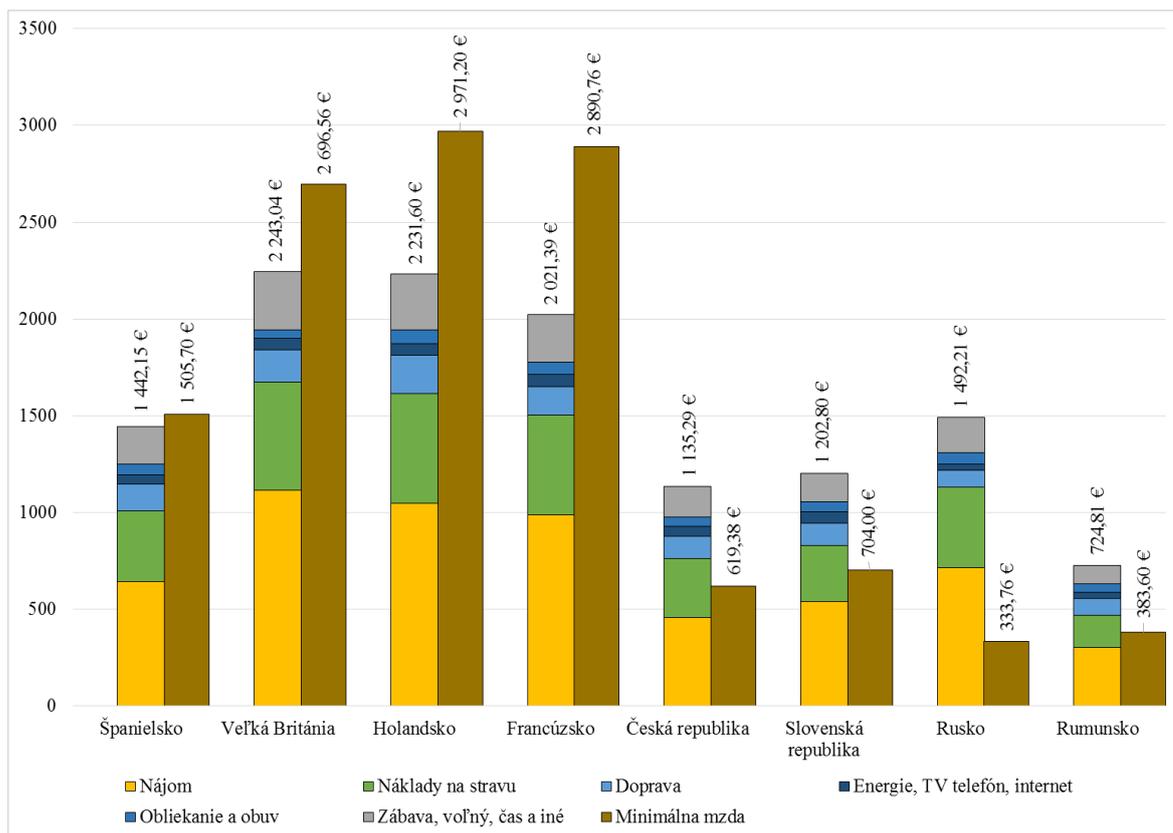
2.2 Výpočet rodinnej mzdy

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Oblekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné	Minimálna mzda ²⁴	Existenčné minimum
Španielsko	644,25	362,29	140,35	48,05	55,17	192,02	1505,70	1442,15
Veľká Británia	1116,77	556,09	167,62	58,05	46,17	298,33	2696,56	2243,04
Holandsko	1046,23	567,49	199,32	59,04	70,44	289,06	2971,20	2231,60
Francúzsko	986,27	516,06	149,02	61,53	63,23	245,26	2890,76	2021,39
Česká republika	457,74	305,47	113,71	53,31	46,24	158,80	619,38	1135,29

²⁴ Dvaja členovia rodiny zarábajúci minimálnu mzdu

Slovenská republika	539,38	288,36	118,38	58,81	52,44	145,41	704,00	1202,80
Rusko	716,35	413,28	86,90	31,54	59,21	184,91	333,76	1492,21
Rumunsko	300,92	166,13	87,83	34,69	41,96	93,26	383,60	724,81

Tab. 7 Peňažné rozdelenie nákladov rodiny

Obr. 8 Porovnanie existenčného minima pre rodiny s dvomi minimálnymi mzdami

Na Obr. 8 môžeme vidieť, že dva platy na úrovni minimálnej mzdy postačujú na pokrytie existenčného minima väčšinou len v západných krajinách. Tiež môžeme vidieť, že pri Španielsku minimálne mzdy pokrývajú hodnotu rodinného existenčného minima, pričom pri jednotlivcovi tomu tak nebolo. Je preto zrejmé, že podľa nášho modelu je

výhodnejšie mať rodinu a splácať trojizbový byt z dvoch výplat ako žiť sám a platiť si jednoizbový byt.

2.3 Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom pre jednotlivca nášho modelu

Pre niektoré krajiny Európy výsledky nášho modelu porovnáme s modelom Wageindicator. Tvorcovia Wageindicator tiež čerpali dáta z Numbeo, čo zdôvodnili dobrým nápadom s databázou, čím človek môže získať dobrý obraz o cenovej úrovni danej krajiny. Wageindicator sa od nášho modelu líši najmä tým, že počítajú iba s nájmom, nákladmi na stravu, dopravou a inými výdavkami, ktoré tvoria 20% celkových nákladov jednotlivca. Za nájom si berú podobne ako my jednoizbový byt mimo mesta. Náklady na stravu tiež počítajú cez diétu 2000 kalórii. My do iných výdavkov rátame 10%, avšak do modelu sme pridali náklady na energie, TV, telefón, internet a náklady na obliekanie a obuv.

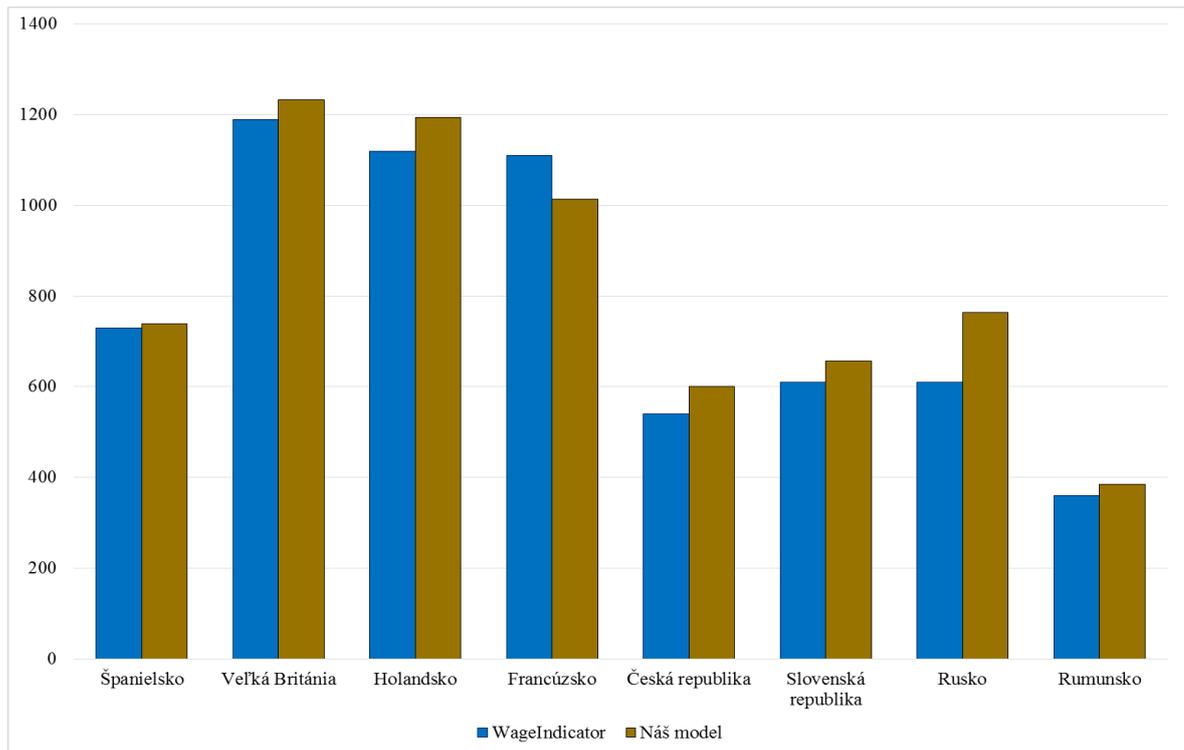
Na Obr. 9 vidíme, že naše tieto dva modely dávajú veľmi podobné výsledky. Rozdiel závisí najmä od mentality a životného štýlu obyvateľov danej krajiny.

Jedinou krajinou kde náš model dáva nižšiu hodnotu ako Wageindicator je Francúzsko, čo nám hovorí o tom, že obyvatelia Francúzska nemiaňajú veľa peňazí na zábavu, oblečenie a podobne, prípadne o tom, že majú lacnejšie energie ako ostatné krajiny.

Opačným prípadom je napríklad Rusko, kde môžeme vidieť najväčší nárast v našom modeli oproti Wageindicator. Spôsobené to môže byť drahšími energiami alebo väčšími výdavkami na zábavu (alkohol, cigarety,...).

	Španielsko	Veľká Británia	Holandsko	Francúzsko	Česká republika	Slovenská republika	Rusko	Rumunsko
Wage Indicator	730,00	1190,00	1120,00	1110,00	540,00	610,00	610,00	360,00
Náš model	739,46	1232,83	1194,54	1013,54	600,90	656,16	764,12	385,41

Tab. 8 Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom z nášho modelu

Obr. 9 Porovnanie existenčného minima z WageIndicator s existenčným minimom z nášho modelu (v EUR)

Záver

V prvej časti tejto práce sme urobili zhrnutie odbornej literatúry, odborných článkov, ústav štátov, deklarácií, názorov osobností a organizácií, týkajúcich sa otázky existenčného minima a toho čo má obsahovať.

Po nadobudnutí potrebných znalostí sme vytvorili model, ktorým vyrátavame existenčné minimum pre jednotlivca. Takýmto modelom sa zaoberali vedci z *Numbeo* alebo aj z *Wageindicator*. Práve tieto dve organizácie boli pre nás najväčšou inšpiráciou a aj akýmsi kontrolným orgánom pri vyhodnocovaní našich dosiahnutých výsledkov.

Keďže sme v literatúre objavili aj názory, že existenčné minimum by sa nemalo rátať len pre jednotlivca, ale aj pre rodinu, rozhodli sme sa vytvoriť aj druhý, rodinný model. Týmto rodinným modelom určujeme hodnotu existenčného minima pre rodinu na báze počtu členov v domácnosti, pričom prihliadame na to či ide o dospelého alebo ide o dieťa. Vstupmi do modelu pre rodinu sú výsledky z modelu pre jednotlivca a nájom trojizbového bytu.

Na základe našich výsledkov sme potom vytvárali grafy, kde sme niektoré štáty sveta hodnotu existenčného minima porovnávali s minimálnou mzdou. Na obrázkoch máme možnosť pozorovať obrovské rozdiely najmä medzi krajinami, ktoré sú ekonomicky vyspelé a krajinami, ktoré sa ešte stále rozvíjajú. Hoci hodnota existenčného minima je vyššia u vyspelejších krajín, minimálne mzdy sú v týchto krajinách nastavené tak, aby pokrývali väčšinu hodnoty existenčného minima – v niektorých krajinách sú minimálne mzdy dokonca vyššie ako EM. Chudobnejšie krajiny, napr. v Afrike alebo v krajinách Južnej Ameriky, majú nižšiu minimálnu mzdu ako existenčné minimum, čo je hlavný problém na ktorý sme chceli poukázať.

Nakoniec sme urobili porovnanie nášho modelu pre jednotlivca s modelom z *Wageindicator*.

Naším prínosom do tejto práce bola zmena modelu pre výpočet existenčného minima a hlavne model existenčného minima pre rodinu, ktorý doteraz nikto neriešil.

Tieto modely však majú aj svoje nevýhody. Jedným z nich je, že stravovanie v rôznych kútoch sveta sa líši a my v modeloch používame jeden a ten istý košík²⁵. Ďalším problémom sú rozličné hodnoty nájmu, ceny potravín, pohonných látok v rámci jednej krajiny, pričom minimálna mzda je väčšinou v zákone určená pre celú krajinu rovnako.

---

²⁵košík 2000 kalórií – 0,25 l mlieka, 130 g bieleho chleba, 0,13 kg ryže, 3 vajcia, 0,15 kg syra, 0,25 kg kuracích pŕs, 0,33 kg jablák, 0,34 kg pomarančov, 0,21 kg paradajok, 0,25 kg zemiakov a 0,15 kg hlávkový šalát

Hodnota existenčného minima sa ovplyvňuje len veľmi ťažko, nakoľko tá sa mení s príslušnou cenovou úrovňou v danom štáte, preto jednou z možností je navyšovať, prípadne znižovať hodnotu minimálnej mzdy. Problémom však je, že ak sa minimálna mzda zvýši, zvýši sa aj cenová úroveň a tým aj existenčné minimum. Navyše sa ohrozí fungovanie menších firiem, čím môže dôjsť k zvyšovaniu nezamestnanosti. Historicky je známe, že zvyšovanie minimálnej mzdy je úzko späté so zvyšovaním nezamestnanosti (z [15]). Práve toto sú dôvody, prečo zvyšovanie minimálnej mzdy nie je najlepší spôsob, ako vyrovnať platy ľudí s existenčným minimom.

Hodnota existenčného minima by sa dala vyjadriť ešte presnejšie, keby sme mali oveľa viac dát, najmä pri cenách ubytovania a aj pri cenách potravín. Tiež by sa inak mohli počítať náklady na stravu – napríklad cez výživové (nutričné) hodnoty v potravinách, čím by nedochádzalo k problému, že v krajinách, kde je napríklad nedostatok jabĺk, sa rátali ceny zbytočne predražených jabĺk, ktoré by sa dali nahradiť iným ovocím s podobnými nutričnými hodnotami.

Zoznam použitej literatúry

- [1] Anker Richard 2011, *Estimating a living wage: A methodical review*. ILO, dostupné na internete 24.05.2014: http://is.muni.cz/repo/1131138/anker_2011_ilo.pdf
- [2] Pápež Lev XIII. 1891, *Rerum novarum*, dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/rerum-novarum>
- [3] Pápež Ján Pavol II. 1981, *Laborem exercens*, dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/laborem-exercens>
- [4] Pápež Ján XXIII. 1961, *Mater et magistra*, dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/mater-et-magistra>
- [5] *Ústava Slovenskej republiky* 2004, dostupné na internete 24.05.2014: http://www.fmed.uniba.sk/fileadmin/user_upload/admin/Veda-vyskum/ustavaSR.pdf
- [6] *Všeobecná deklarácia ľudských práv* 1948, dostupné na internete 24.05.2014: http://www.dostojnost.eu/Vseobecna_deklaracia_ludskych_prav.pdf
- [7] Štatistický úrad Slovenskej republiky, dostupné na internete 24.05.2014: <http://slovak.statistics.sk/>
- [8] Index mundi, dostupné na internete 24.05.2014: <http://www.indexmundi.com/g/>
- [9] Wikipedia – List of countries by percentage of population living in poverty, dostupné na internete 24.05.2014: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_percentage_of_population_living_in_poverty
- [10] Hospodárske noviny: *Sedem spôsobov, ako Tomáš Baťa riešil krízu*, dostupné na internete 24.05.2014: <http://finweb.hnonline.sk/rebricky-124/sedem-sposobov-ako-tomas-bata-riesil-krizu-490291>

[11] Wikipedia – List of minimum wages by country, dostupné na internete 24.05.2014:
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_minimum_wages_by_country

[12] Numbeo – Cost of living, dostupné na internete 24.05.2014:
<http://www.numbeo.com/cost-of-living>

[13] Denný výmenný kurzový lístok ECB, dostupné na internete 24.05.2014:
<http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/denny-kurzovy-listok-ecb>

[14] WageIndicator, dostupné na internete: <http://www.wageindicator.org/main>

[15] The correlation between minimum wage increase and youth unemployment, dostupné na internete 24.05.2014: http://www.ipi.org/ipi_issues/detail/the-correlation-between-minimum-wage-increase-and-youth-unemployment

[16] SME: *Švajčiari zamietli v referende najvyššiu minimálnu mzdu na svete*, dostupné na internete 18.05.2014: <http://ekonomika.sme.sk/c/7206435/svajciari-zamietli-v-referende-najvyssiu-minimalnu-mzdu-na-svete.html>

Prílohy

Príloha A

Názov firmy alebo organizácie	Akceptovanie existenčného minima v princípe	Dôvody, prečo tento princíp nie je aplikovaný pri výpočte miezd zamestnancov
Ethical Trading Initiative (ETI)	„V každom prípade by mzdy mali byť vždy dostatočné na zabezpečenie základných potrieb človeka a tiež na poskytnutie určitého čistého príjmu.“ (zo základného kódexu ETI)	„Pri otázke výpočtu existenčného minima sa objavuje dosť problémov, preto by sme sa ním nemali nechať utápať. Treba však pamätať aj na to, že v mnohých krajinách je minimálna mzda pod hranicou akýchkoľvek vyjadrení existenčného minima, takže tam asi nie je riziko, že by niekto dostával príliš veľkú výplatu!„
Adidas Group	„Adidas Group verí, že platy v ich reťazci by mali byť dostatočné na to, aby zabezpečili základné potreby človeka, tiež mu zabezpečili primerané úspory a pokryli výdavky. Výplaty musia byť rovné alebo väčšie ako minimálna mzda, požadovaná zákonom.“	„Je potrebné diskutovať a dohodnúť sa ako vypočítať existenčné minimum. Môže byť firma, ktorá vypláca svojim zamestnancom viac ako minimálnu mzdu konkurencieschopná firme, ktorá vypláca minimálnu mzdu?“

Arcadia	„Arcadia Group podporuje princíp existenčného minima.“	„Stále pretrvávajúcim problémom však je, že nie je jasné, ako existenčné minimum vypočítať. Dokým teda neexistuje striktné a všeobecne uznávaný spôsob jeho výpočtu, spoliehame sa na štandard, ktorý spoľahlivo určilo zhromaždenie ILO a tým je minimálna mzda, všeobecne uznávaná alternatíva existenčného minima, ktorá je vhodne určená v každej krajine, resp. v príslušnom priemyselnom odvetví.“
Levi Straus	V Obchodnom poriadku Levi Strauss nie je zmienka o akceptovaní existenčného minima	<p>Na otázku o existenčnom minime odpovedali: „Nemyslíme si, že máme dostatok informácií na to, aby sme boli schopní spoľahlivo zaviesť a vnútiť potrebu existenčného minima do nášho firemného poriadku.“</p> <p>„Podporujeme budúcu prácu na definovanie existenčného minima, ale v túto chvíľu ho nechceme do nášho firemného poriadku zahŕňať, keďže ide len o snahu na jeho vyjadrenie.“</p> <p>„V krajinách, kde platy nie sú dostatočné na to, aby sa robotníci vyhli hranici chudoby, by vláda mala zaviesť minimálnu mzdu v súlade so životnými nákladmi, po konzultácií s reprezentatívnymi robotníkmi a zamestnancami.“</p>

Baťa	"Budovy, to sú hromady tehál a betónu. Stroje, to je veľa železa a ocele. Život tomu dávajú až ľudia."	Baťa je iný prípad ako vyššie uvedené spoločnosti. Išlo mu hlavne o spokojnosť zamestnancov, ktorých platy boli v medzivojnovom období o polovicu vyššie ako platy ostatných. Navyše mali možnosť nakupovať v špeciálnych obchodoch za nižšie ceny. Napriek názorom všetkých jeho kritikov a predpovedami krachu jeho spoločnosti sa stal jedným z najúspešnejších podnikateľov z Česka a Slovenska v histórii, keď sa jeho produkty predávali po celom svete. Tiež mal svoju vlastnú školu, kde si vychovával svojich budúcich zamestnancov. Možnosť dával hlavne mladým.
------	--	--

Tab. 9 1.6 Akceptovanie existenčného minima v princípe, odmietanie v praxi

Zdroj: Čerpali sme z [1] a [10]

Príloha B

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Oblekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné
Kanada	62,64%	17,35%	5,26%	3,47%	1,28%	10,00%
USA	55,99%	21,48%	6,56%	4,44%	1,52%	10,00%
Mexiko	38,56%	31,47%	9,69%	6,69%	3,60%	10,00%
Ekvádor	43,24%	27,23%	9,31%	5,95%	4,27%	10,00%
Čile	44,03%	24,86%	9,86%	8,40%	2,85%	10,00%
Brazília	41,59%	23,76%	11,66%	8,90%	4,09%	10,00%

Tab. 10 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Severná a Južná Amerika

Zdroj: Prepočítané dáta z Numbeo.com/cost-of-living/

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Oblekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné
Alžírsko	44,76%	17,56%	12,54%	7,92%	7,22%	44,76%
Nigéria	35,31%	27,52%	14,88%	8,39%	3,90%	35,31%
Etiópia	26,22%	31,89%	17,47%	11,14%	3,28%	26,22%
Keňa	51,67%	20,93%	12,00%	3,54%	1,85%	51,67%
Zimbabwe	46,89%	19,57%	9,92%	10,73%	2,89%	46,89%

Tab. 11 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Afrika

Zdroj: Prepočítané dáta z Numbeo.com/cost-of-living/

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Oblekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné
Saudská Arábia	59,57%	15,99%	6,96%	4,38%	3,10%	10,00%
Izrael	54,62%	19,12%	9,45%	4,30%	2,51%	10,00%
Afganistan	28,96%	13,66%	13,86%	30,73%	2,79%	10,00%
India	41,25%	21,40%	16,87%	5,40%	5,08%	10,00%
Rusko	53,63%	22,35%	6,69%	4,13%	3,20%	10,00%
Čína	38,30%	21,52%	8,04%	2,61%	3,70%	8,24%
Japonsko	45,24%	23,85%	10,45%	8,31%	2,14%	10,00%
Malajzia	29,67%	12,86%	10,61%	3,15%	2,47%	6,53%
Austrália	58,70%	19,16%	5,47%	5,18%	1,50%	10,00%

Tab. 12 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Ázia

Zdroj: Prepočítané dáta z Numbeo.com/cost-of-living/

	Nájom	Náklady na stravu	Doprava	Energie, internet, TV	Obliekanie a obuv	Zábava, voľný čas a iné
Španielsko	51,80%	18,87%	10,41%	6,06%	2,87%	10,00%
Francúzsko	51,66%	21,04%	8,65%	6,07%	2,58%	10,00%
Veľká Británia	57,11%	18,64%	8,00%	4,71%	1,55%	10,00%
Holandsko	53,17%	19,63%	9,82%	4,94%	2,44%	10,00%
Luxembursko	54,79%	23,56%	5,79%	4,07%	1,78%	10,00%
Nemecko	47,68%	20,87%	11,76%	6,87%	2,82%	10,00%
Česká republika	45,19%	19,83%	11,59%	9,79%	3,61%	10,00%
Slovenská republika	49,53%	19,24%	10,19%	8,12%	2,91%	10,00%
Bosna a Hercegovina	31,05%	17,40%	20,59%	14,46%	6,50%	10,00%
Rumunsko	45,28%	17,81%	13,41%	9,00%	4,50%	10,00%
Grécko	43,04%	15,15%	15,05%	12,38%	4,38%	10,00%

Tab. 13 Percentuálne rozdelenie nákladov jednotlivca – Európa

Zdroj: Prepočítané dáta z Numbeo.com/cost-of-living/